

**Міністерство освіти і науки України
ДВНЗ «Ужгородський національний університет»
Факультет суспільних наук
Кафедра політології і державного управління**

Навчально-методична серія
«КАФЕДРА»
№ 92

Ольга Сурніна-Далекорей

ПОРІВНЯЛЬНА ПОЛІТОЛОГІЯ

НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ
для здобувачів освіти
спеціальності 052 Політологія,
освітньо-професійна програма «Політологія»,
перший (бакалаврський) рівень

Ужгород – 2024

УДК 32-042.2(076)

С 90

Сурніна-Далекорей О. Порівняльна політологія: навчально-методичні рекомендації для здобувачів освіти галузі знань 05 Соціальні та поведінкові науки спеціальності 052 Політологія, освітньо-професійна програма «Політологія», перший (бакалаврський) рівень / Навчально-методична серія «КАФЕДРА» / № 92; [Ужгород. нац. ун-т; Ф-т сусп. наук; Каф. політології і держ. управління]. Ужгород, УжНУ. 2024. 52 с.

Розробник:

Ольга Сурніна-Далекорей, кандидат політичних наук, доцент кафедри політології і державного управління УжНУ

Рецензенти:

Юрій Остапець, доктор політичних наук, професор кафедри політології і державного управління, декан факультету суспільних наук УжНУ

Євген Гайданка, кандидат політичних наук, доцент кафедри політології і державного управління факультету суспільних наук УжНУ

Рекомендовано до друку рішенням кафедри політології і державного управління УжНУ (Протокол № 4 від 5 грудня 2024 року)

Схвалено науково-методичною комісією факультету суспільних наук УжНУ (Протокол № 4 від 17 грудня 2024 р.)

Затверджено на засіданні Вченої ради факультету суспільних наук УжНУ 18 грудня 2024 року, протокол № 4

Навчально-методична серія «КАФЕДРА» / № 92

(створена рішенням кафедри політології і державного управління факультету суспільних наук ДВНЗ «Ужгородський національний університет», протокол № 7 від 26 лютого 2014 року)

© Ольга Сурніна-Далекорей, 2024

© Навчально-методична серія «Кафедра», 2024

© Кафедра політології і державного управління УжНУ, 2024

© Ужгородський національний університет, 2024

ЗМІСТ

ВСТУП ДО НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ.....	4
ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ.....	5
МЕТА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ.....	6
ПЕРЕДУМОВИ ДЛЯ ВИВЧЕННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ	7
ОЧІКУВАНІ РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ	7
ЗАСОБИ ДІАГНОСТИКИ ТА КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ	9
ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ	13
2. СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ.....	19
ТЕМАТИКА, ПЛАНИ, ЗАВДАННЯ ТА ЛІТЕРАТУРА ДЛЯ ПІДГОТОВКИ ДО ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ.....	22
ТЕМАТИКА САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ.....	33
МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ ЩОДО ВИКОНАННЯ ІНДИВІДУАЛЬНОГО ЗАВДАННЯ	34
МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО ВИКОНАННЯ КУРСОВИХ РОБІТ З НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «ПОРІВНЯЛЬНА ПОЛІТОЛОГІЯ»	36
РЕКОМЕНДОВАНИЙ ПЕРЕЛІК ТЕМ КУРСОВИХ РОБІТ.....	37
ІНСТРУМЕНТИ, ОБЛАДНАННЯ ТА ПРОГРАМНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ, ВИКОРИСТАННЯ ЯКИХ ПЕРЕДБАЧАЄ НАВЧАЛЬНА ДИСЦИПЛІНА	39
ПЕРЕЛІК ЗАВДАНЬ ДЛЯ МОДУЛЬНИХ КОНТРОЛЬНИХ РОБІТ	40
ЗРАЗКИ МОДУЛЬНОГО КОНТРОЛЮ З ДИСЦИПЛІНИ	42
ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ ДЛЯ ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ (іспит).....	45
РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ТА ЛІТЕРАТУРА	47

ВСТУП ДО НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Навчальна дисципліна «**Порівняльна політологія**» представлена в освітньо-професійній програмі «Політологія» першого (бакалаврського) рівня вищої освіти за спеціальністю 052 Політологія галузі знань 05 «Соціальні та поведінкові науки»

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ПОРІВНЯЛЬНА ПОЛІТОЛОГІЯ

Рівень вищої освіти	Перший (освітньо-професійний)
Галузь знань	05 Соціальні та поведінкові науки
Спеціальність	052 Політологія
Освітня програма	Політологія
Статус дисципліни	обов'язкова
Мова навчання	Українська

ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Найменування показників	Розподіл годин за навчальним планом	
	Денна форма навчання	Заочна форма навчання
Кількість кредитів ЄКТС – 5	Рік підготовки:	
Загальна кількість годин – 150	3-ий	3-ий
Кількість модулів – 2	Семестр:	
Тижневих годин: для денної форми навчання: 5,0 аудиторних – 60 самостійної роботи студента – 60	2-ий	2-ий
	Лекції:	
	34	12
	Практичні (семінарські):	
	26	6
Вид підсумкового контролю: екзамен	Індивідуальна робота (курсіві)	
	30	30
Форма підсумкового контролю: усна	Самостійна робота:	
	60	102

МЕТА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Метою вивчення навчальної дисципліни «Порівняльна політологія» є формування знань з порівняльної політології, вивчення студентами основних концепцій та підходів до порівняльного вивчення політичних інститутів та процесів, а також ключових проблем політичного розвитку в різних країнах та регіонах світу.

Відповідно до освітньої програми, вивчення дисципліни сприяє формуванню у здобувачів вищої освіти таких компетентностей:

ІК здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми у політичній сфері, що характеризуються комплексністю та невизначеністю умов, із застосуванням теорій і методів політичної науки.

Загальні компетентності:

ЗК-01. Знання предметної області та розуміння професійної діяльності.

ЗК-04. Здатність спілкуватися з представниками інших професійних груп різного рівня (з експертами з інших галузей знань/видів економічної діяльності).

ЗК-08. Здатність працювати у міжнародному контексті.

Спеціальні (фахові) компетентності:

СК-01. Здатність використовувати категорійно-понятійний та аналітично-дослідницький апарат сучасної політичної науки.

СК-03. Здатність описувати, пояснювати й оцінювати політичні процеси та явища у різних історичних, соціальних, культурних та ідеологічних контекстах.

СК-04. Здатність застосовувати інструментарій нормативної та емпіричної політичної теорії, політичної методології, порівняльної та прикладної політології, міжнародних та глобальних студій у фаховій діяльності.

СК-05. Здатність аналізувати взаємодію політичних акторів та інститутів, владу та урядування, політичні системи та режими, політичну поведінку у різних контекстах їх функціонування.

СК-07. Здатність застосовувати теорії та методи прикладної політології, політичних комунікацій, спеціальних політологічних дисциплін у професійній діяльності.

СК-08. Здатність конструювати дизайн, розробляти програму та виконувати політологічні дослідження з використанням сучасних методів, технологій та інструментарію політичного аналізу.

СК-09. Здатність презентувати результати теоретичних і прикладних досліджень для фахівців та нефаківців.

ПЕРЕДУМОВИ ДЛЯ ВИВЧЕННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Передумови вивчення навчальної дисципліни «Порівняльна політологія» є опанування таких навчальних дисциплін ОПІ «Політологія», перший (бакалаврський) рівень):

- ОК 17 Політичні системи сучасності
- ОК 08 Політична географія та геополітика
- ОК 29 Математично-статистичні методи аналізу
- ОК 31 Методологія політичних досліджень

ОЧІКУВАНІ РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ

Відповідно до освітньо-професійної програми «Політологія», вивчення навчальної дисципліни «Порівняльна політологія» повинно забезпечити досягнення здобувачами вищої освіти таких програмних результатів навчання (ПРН):

Програмні результати навчання	Шифр ПРН
Розуміти предметну область, етичні та правові засади професійної діяльності	ПРН-1
Вміти критично мислити у сфері професійної діяльності	ПРН-3
Вміти використовувати базовий категорійно-понятійний та аналітично-дослідницький апарат сучасної політичної науки	ПРН-8
Вміти описувати, пояснювати й оцінювати політичні процеси та явища у різних історичних, соціальних, культурних та ідеологічних контекстах	ПРН-10
Застосовувати інструментарій нормативної та емпіричної політичної теорії, політичної методології, порівняльної та прикладної політології, міжнародних та глобальних студій у фаховій діяльності	ПРН-11
Вміти аналізувати взаємодію політичних акторів та інститутів, владу та урядування, політичні системи та режими, політичну поведінку у різних контекстах їх функціонування	ПРН-12
Застосовувати теорії та методи прикладної політології, політичних комунікацій, спеціальних політологічних дисциплін у професійній діяльності	ПРН-14
Конструювати дизайн, розробляти програму та виконувати політологічні дослідження з використанням сучасних методів, технологій та інструментарію політичного аналізу	ПРН-15
Презентувати результати теоретичних і прикладних досліджень фахівцям і широкій аудиторії, засобам масової інформації, експертам з інших галузей знань	ПРН-16

Очікувані результати навчання, які повинні бути досягнуті здобувачами освіти після опанування навчальної дисципліни «Порівняльна політологія»:

Очікувані результати навчання з дисципліни	Шифр РН
Сформувати уявлення про компаративіську дослідницьку парадигму та її конкретні можливості в сфері політичної науки, бути здатним до роботи з нормами та традиціями інших країн	РН-1
Демонструвати здатність до критичного аналізу та оцінки сучасних наукових досягнень у сфері порівняльної політології, їх результатів та можливості застосування до вивчення українських політичних інститутів та практик	РН-3
Використовувати на практиці фаховий категорійно-понятійний апарат, знати основні методи та способи вирішення дослідницьких завдань у галузі порівняльної політології	РН-8
Сформувати уявлення про шляхи детермінації політичних взаємодій культурними факторами; вміти продемонструвати знання про формування та розвиток сучасних політичних систем і культур, особливості устрою та функціонування політичних інститутів та процесів, що розгортаються в різних регіонах та цивілізаційних ареалах світу.	РН-10
Знати та вміти використовувати основні теоретико-методологічні підходи у політичній компаративістиці, сучасні школи та концепції у порівняльній політології, володіти навичками порівняльного аналізу політичних систем та інститутів	РН-11
Розвинути вміння та навички компаративного аналізу політичних інститутів та акторів, політичних систем та режимів, соціокультурних проявів політики та політичних процесів.	РН-12
Вміти виконувати комплексні дослідження у сфері порівняльного аналізу з використанням широкого кола прикладних методів, технологій та інструментарію, сучасних інформаційно-комунікаційних технологій збору, обробки та аналізу інформації для вирішення науково-дослідних завдань	РН-14
Вміти самостійно здійснювати науково-дослідну діяльність у галузі порівняльної політології з використанням сучасних методів дослідження та інформаційно-комунікаційних технологій; оволодіти навичками збору та обробки наукової та науково-технічної інформації, необхідної для вирішення завдань у галузі порівняльної політології	РН-15
Володіти методиками наукового аналізу та інтерпретації у сфері порівняльної політології навичками участі у наукових дискусіях, виступах з повідомленнями та доповідями, усного, письмового та віртуального представлення матеріалів власних досліджень	РН-16

ЗАСОБИ ДІАГНОСТИКИ ТА КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

Засоби оцінювання та методи демонстрування результатів навчання

Засобами оцінювання та методами демонстрування результатів навчання з навчальної дисципліни є:

- усний іспит;
- модульна контрольна робота;
- усні відповіді під час практичних (семінарських) занять;
- участь у дискусія і обговореннях;
- презентація, підготовка аналітичної довідки.

Форми контролю та критерії оцінювання результатів навчання

Форми поточного контролю: поточне опитування, виступ на семінарських заняттях, участь у обговореннях лекційного матеріалу і дискусіях, індивідуальна робота у форматі презентації, аналітичної довідки.

Форма модульного контролю оцінювання: письмова контрольна робота.

Форма підсумкового семестрового контролю: усний іспит.

Розподіл балів, які отримують здобувачі вищої освіти (модуль 1)

Поточне оцінювання та самостійна робота					Модульна контрольна робота	Сума
T1	T2	T3	T4	T5	50	100
10	10	10	10	10		

T1, T2... - теми

Розподіл балів, які отримують здобувачі вищої освіти (модуль 2)

Поточне оцінювання та самостійна робота						Модульна контрольна робота	Сума
T6	T7	T8	T9	T10	T11	50	100
10	5	10	5	10	10		

T1, T2... - теми

Оцінювання окремих видів навчальної роботи з дисципліни

Вид діяльності здобувача вищої освіти	Модуль 1		Модуль 2	
	Кількість	Максимальна кількість балів (сумарна)	Кількість	Максимальна кількість балів (сумарна)
Практичні (семінарські) заняття	6	30	5	25

Аналітична довідка	1	20		
Презентація			1	25
Модульна контрольна робота	1	50	1	50
Разом	8	100	7	100

Критерії оцінювання модульної контрольної роботи.

Мінімальний поріг для допуску до модульної контрольної роботи становить 10 балів. Модульна контрольна робота складається з трьох рівнів завдань. Перший рівень покликаний оцінити знання з тематичної проблематики відповідного модулю, яка надавалася на лекціях і обговорювалася на семінарських заняттях. Він включає у себе 5 тестів (по 2 бали за кожну правильну відповідь) і максимально може бути оцінений у 10 балів.

Другий і третій рівні – це запитання описово-аналітичного характеру. Залежно від послідовності викладу, орієнтуванні у тематичному матеріалі, обґрунтованості аргументів і суб'єктивних висновків студента з визначеної проблематики, вони можуть максимально бути оцінені у 15/15/10 балів відповідно.

Критерії оцінювання підсумкового семестрового контролю

Відповідно до *«Положення про порядок та методику проведення семестрових (курсівих) екзаменів і заліків в Ужгородському національному університеті»* (затверджено Наказом Ректора ДВНЗ «УжНУ» № 698/01-17 від 08.05.2015 р.), знання студентів оцінюється як з теоретичної, так і з практичної підготовки за такими критеріями:

Оцінку «відмінно» (90-100 балів, А) заслуговує студент, який:

- всебічно і глибоко володіє навчально-програмовим матеріалом;
- вміє самостійно виконувати завдання, передбачені програмою, використовує набуті знання і вміння у нестандартних ситуаціях;
- засвоїв основну і ознайомлений з додатковою літературою, яка рекомендована програмою;
- засвоїв взаємозв'язок основних понять дисципліни та усвідомлює їх значення для професії, яку він набуває;
- вільно висловлює власні думки, самостійно оцінює різноманітні життєві явища і факти, виявляючи особистісну позицію;
- самостійно визначає окремі цілі власної навчальної діяльності, виявив творчі здібності і використовує їх при вивченні навчально-програмового матеріалу, проявив нахил до наукової роботи.

Оцінку « добре» (82-89 балів, В) – заслуговує студент, який:

- повністю опанував і вільно (самостійно) володіє навчально-програмовим матеріалом, в тому числі застосовує його на практиці, має системні знання в достатньому обсязі відповідно до навчально-програмового матеріалу, аргументовано використовує їх у різних ситуаціях;

- має здатність до самостійного пошуку інформації, а також до аналізу, постановки і розв'язування проблем професійного спрямування;

- під час відповіді допустив деякі неточності, які самостійно виправив, добирає переконливі аргументи на підтвердження вивченого матеріалу;

Оцінку «добре» (74-81 бал, С) заслуговує студент, який:

- в цілому навчальну програму засвоїв, але відповідає на екзамені з певною кількістю помилок;

- вміє порівнювати, узагальнювати, систематизувати інформацію під керівництвом викладача, в цілому самостійно застосовувати на практиці, контролювати власну діяльність;

- опанував навчально-програмовий матеріал, успішно виконав завдання, передбачені програмою, засвоїв основну літературу, яка рекомендована програмою;

Оцінку «задовільно» (64-73 бали, D) – заслуговує студент, який:

- знає основний навчально-програмовий матеріал в обсязі, необхідному для подальшого навчання і використання його у майбутній професії;

- виконує завдання непогано, але зі значною кількістю помилок; - ознайомлений з основною літературою, яка рекомендована програмою;

- допускає на заняттях чи екзамені помилки при виконанні завдань, але під керівництвом викладача знаходить шляхи їх усунення.

Оцінку «задовільно» (60-63 бали, E) – заслуговує студент, який:

- володіє основним навчально-програмовим матеріалом в обсязі, необхідному для подальшого навчання і використання його у майбутній професії, а виконання завдань задовольняє мінімальні критерії. Знання мають репродуктивний характер.

Оцінка «незадовільно» (35-59 балів, FX) – виставляється студенту, який:

- виявив суттєві прогалини в знаннях основного програмового матеріалу, допустив принципові помилки у виконанні передбачених програмою завдань.

Оцінка «незадовільно» (35 балів, F) – виставляється студенту заочної форми навчання, який:

- володіє навчальним матеріалом тільки на рівні елементарного розпізнавання і відтворення окремих фактів або не володіє зовсім;

- допускає грубі помилки при виконанні завдань, передбачених програмою;

- не може продовжувати навчання і не готовий до професійної діяльності після закінчення університету без повторного вивчення даної дисципліни.

При виставленні оцінки враховуються результати навчальної роботи студента протягом семестру

Підсумкова оцінка з дисципліни здійснюється згідно з Методикою переведення показників успішності знань здобувачів Університету в систему оцінювання за шкалою ECTS.

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою
90 – 100	A	відмінно
82-89	B	добре
74-81	C	
64-73	D	задовільно
60-63	E	
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

1. Зміст навчальної дисципліни

МОДУЛЬ 1. Порівняльна політологія: історія, теорія, методологія. Порівняльне вивчення політичних систем

ТЕМА 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ПОРІВНЯЛЬНИХ ПОЛІТИЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

Теоретики порівняльного методу. Становлення порівняльної політології. *Інституціоналізація порівняльної політології* як наукової дисципліни в д.п. 19 ст. Порівняльно-історична методологія Е. Фрімена та М. Ковалевського. Роль Ф. Лібера, В. Вільсона, Дж. Берджеса та М. Острогорського в становленні порівняльної політології.

Традиційна порівняльна політологія (1900-1945 р.), основні характеристики етапу. Досягнення «традиційного» етапу порівняння: А. Тойнбі, Дж. Брайс, К. Фрідріх, К. Уіер, М. Дюверже. *Нова порівняльна політологія* (1945-1970 рр.). Особливості біхевіоральної методології. Еванстонський семінар та переоцінка методологічних основ порівняльної політології. Досягнення «нового» етапу порівняння: Г. Алмонд, Р. Даль, С. Роккан, Дж. Сарторі, А. Лейпхарт та ін. Криза біхевіоризму та структурного функціоналізму в д.п. 1960 рр. *Плюралістична порівняльна політологія* (1970 – по н.ч.). Основні тенденції в розвитку плюральної порівняльної політології. Виокремлення компаративістських субдисциплін.

Предметне поле та основна проблематика порівняльної політології. Понятійно-категоріальний апарат порівняльної політології. Порівняльна політологія як галузь науки та навчальна дисципліна. Наукові установи, персоналії, джерела та основна література. Тематика основних досліджень сучасної порівняльної політології.

ТЕМА 2. МЕТОДОЛОГІЧНІ ПІДХОДИ, ТЕОРІЇ ТА ЗМІННІ ПОРІВНЯЛЬНОГО АНАЛІЗУ

Процедура порівняння: як і чому політичні явища можна порівнювати. Теоретична побудова як найважливіший елемент порівняння і універсальний методологічний інструмент. *Нормативна та емпірична тенденції, якісна і кількісна методології: принципи взаємодії.*

Біхевіоральна революція та її відображення в порівняльній політології. Сутність інституційного підходу у порівнянні. Структурно-функціональна методологія в компаративному аналізі. Системний підхід в порівняльній політології. Методологія теорії раціонального/суспільного вибору. Неоінституціоналізм у компаративному політичному аналізі. Сучасна порівняльна політологія: 1) евристичне значення синергетики; 2) герменевтика як посткласичний метод дослідження в порівняльній політології.

Роль змінних у порівняльному аналізі. Культурні змінні: релігія, нерелігійні аспекти культури, цінності, традиції, менталітет. Економічні змінні: фактор аграрної та промислової революцій, рівень ВВП та ВНП, рівень життя населення, рівень національного прибутку. Політичні змінні: світовий час та простір, основні інститути та політична дія. Екологічні змінні: рівень забруднення оточуючого середовища, межі зростання НТР, виснаження запасів енергоносіїв, виснаження запасів природної сировини та матеріалів. Значення баз даних для порівняльної політології. Приклади їх використання в порівняльній політології.

ТЕМА 3. ОСНОВНІ ПРИНЦИПИ ПОРІВНЯЛЬНОГО АНАЛІЗУ

Порівняння як метод аналізу. Порівняльний метод та метод експерименту: спільне та відмінне. Вимоги та основні поняття процесу порівняльного дослідження. *Основні етапи порівняльного дослідження.* Чотири правила порівняльного аналізу Д.Л. Барі. Принципи порівняльного аналізу М Догана та Д. Пелассі.

Визначення області порівняння та вибір стратегії порівняльного дослідження. Залежні, незалежні та оперативні змінні. Метод (єдиної) подібності, метод (єдиної) відмінності, метод супутніх змін. Квантифікація і кількісні методи в компаративістиці.

Види та рівні порівняльного аналізу. «Case-study» порівняння. Бінарне порівняння. Регіональне порівняння. Глобальне порівняння. Крос-темпоральне порівняння. Статистичне та динамічне порівняння. Порівняння найбільш схожих та найбільш відмінних систем.

Методичні проблеми порівняльних досліджень. Проблема порівняльності. Проблема еквівалентності. Проблема універсальності. Проблема «мало N, багато змінних». Проблема виміру. Проблема інтерпретації. Проблема Гельтона. Проблема упередженого вибору.

Операціоналізація понять: ідеальний тип, дослідницька гіпотеза, концептуальна структура, параметри виміру, методи аналізу, узагальнення, «драбина абстрагування», індикатори, індекси, верифікація, кореляція, залежна і незалежна змінні тощо.

ТЕМА 4. ПОРІВНЯЛЬНІ МІЖКРАЇННІ ДОСЛІДЖЕННЯ

Порівняльні міжкраїнні дослідження: методологія, основні етапи розвитку, сучасний стан. Проект «Якими нації бачать одна одну» (1948-1949); проект «Міжнародна стратифікація, мобільність і політика», проект «Політична участь і рівність у семи країнах» (1966); проект «Дослідження бюджетів часу» (1965). Визначення та класифікація порівняльних соціальних досліджень: 1) міжкраїнні порівняльні дослідження; 2) крос-культурні порівняльні дослідження; 3) соціетальні порівняльні дослідження. Класифікація порівняльних міжкраїнних досліджень, заснованих на даних масових опитувань. Основна тематика порівняльних міжкраїнних досліджень.

Сучасні міжкраїнні порівняльні трендові проекти щодо вимірювання суб'єктивних показників – соціальних установок, цінностей, думок :

Євробарометр, Європейське дослідження цінностей (European Value Survey), Всесвітнє дослідження цінностей (World Value Survey), Міжнародна програма соціальних досліджень (ISSP); Європейське Соціальне Дослідження (ESS). Методологічні особливості міжкраїнних порівняльних досліджень. Еквівалентність методу виміру у порівняльних міжкраїнних дослідженнях. Еквівалентність одиниць спостереження та їх відбору. Завдання та проблеми побудови вибірки для порівняльних опитувань. Обробка, документування та подання даних у порівняльних міжкраїнних дослідженнях. Сучасні тенденції у розвитку порівняльних міжкраїнних емпіричних дослідженнях.

ТЕМА 5. ПОРІВНЯЛЬНИЙ АНАЛІЗ СУЧАСНИХ ПОЛІТИЧНИХ СИСТЕМ

Роль теорії політичних систем в порівняльному аналізі. Теорія політичних систем Д. Істона та Г. Алмонда. Універсальні матриці порівняння політичних систем (Аристотель, Г. Алмонд, С. Файнер).

Концептуальні підходи та проблеми типологізації політичних систем. Види типологій політичних систем. *Лінійні типології політичних систем* (Г. Ласуел, А. Каплан, Г. Алмонд, Б. Пауел). Розміщення політичних систем на континуумі «демократія-авторитаризм». Критерії типологізації: політичний контроль та внутрішньосистемна автономія.

Аналітична концепція тоталітаризму (К. Фрідріх, З. Бжезинський, Х. Арентт, Л. Шапіро, Р. Такер). Авторитаризм та його різновиди (Х. Лінц, А. Степан, Г. О'Доннел).

Координатні типології політичних систем (Р. Даль, А. Лейпхарт, Ж. Блондель). Критерії типологізації.

Проблема перехідних політичних систем та їх типологізація (Т. Лінн, Ф. Шміттер, Дж. Мунка, К. Лефф). Методологічні проблеми аналізу перехідних систем в порівняльній політології.

МОДУЛЬ 2. Політичні інститути та процес: порівняльний аналіз

ТЕМА 6. ПОЛІТИКО-АДМІНІСТРАТИВНІ СИСТЕМИ ВИКОНАВЧОЇ ВЛАДИ: ПОРІВНЯЛЬНИЙ АНАЛІЗ

Порівняльний аналіз інститутів виконавчої влади. Президентська виконавча влада. Типологія президенціоналізму. Президенціоналізм у парламентському режимі (Ірландія, Австрія, Фінляндія, Португалія). Президенціоналізм у США. Інституційні характеристики президентської системи. Дуалістична виконавча влада у парламентських режимах. Роль глави держави у парламентському режимі (Австрія, Португалія, Фінляндія, Німеччина, Англія, Італія).

Процедура вибору та утвердження прем'єр-міністра у парламентському та президентському режимі : порівняльний аналіз. Практика призначення міністрів

– основні фактори. Природа урядової ієрархії : 1) президент/прем'єр міністр; 2) віце-президент, державні міністри, міністри без портфеля; 3) міністри, що відповідають за діяльність певного департаменту. Посада віце-президента у США, Німеччині, Італії, Франції та ін. Державні міністри та міністри без портфеля : особливості функціонування у європейських країнах. Керівництво урядом: випадок США. Колегіальність та лідерство у парламентському режимі. Принцип колегіальної відповідальності (Великобританія). Конституційна рівновага в Італії та Німеччині.

Порівняльний аналіз служб голів виконавчої влади: White House Office, Executive Office, Council of Economic Advisors, Central Intelligence Agency, National Security Council, Office of Management and Budget у США, Cabinet Office у Великобританії. Служби голів виконавчої служби у Німеччині, Франції, Італії.

ТЕМА 7. ПОРІВНЯЛЬНИЙ АНАЛІЗ ПАРТІЙНИХ ТА ВИБОРЧИХ СИСТЕМ

Партії як об'єкт порівняльного вивчення. Ідеологія як важливий індикатор порівняння партій. Ідеологічна система координат в порівняльному аналізі політичних партій. Порівняльно-політологічне обґрунтування ролі партій як політичних виразників соціальних розмежувань. *Соціологічні змінні та порівняльний аналіз партій:* соціальна диференціація, релігійна диференціація, культурна диференціація.

Політичні змінні та порівняльний аналіз партій. Засадничі історичні події та їх вплив на траєкторію політичного розвитку країни та вираження на політичній сцені. Особливості конфігурації політичних інститутів, способу голосування, політичної традиції, поведінки політичної еліти, як фактори впливу на партійну систему. *Типологація партійних систем.* Критерії типології партійних систем.

Виборчі системи як об'єкт порівняльного вивчення. Основні типи сучасних виборчих систем: порівняльний аналіз. Варіанти мажоритарних, пропорційних, преференційних та змішаних виборчих систем (США, Німеччина, Франція, Ірландія, Скандинавські країни). Реформи в сфері виборчих систем : досвід різних країн. *Основні змінні виборчих систем:* спосіб визначення округів, вид виборчого бюлетеня, величина виборчого округу та порогу і т.д. Місце електоральної компаративістики у порівняльній політології.

ТЕМА 8. ЕЛЕКТОРАЛЬНА ПОВЕДІНКА ТА ПОЛІТИЧНА УЧАСТЬ У КОМПАРАТИВНИХ ДОСЛІДЖЕННЯХ

Основні методологічні підходи до вивчення поведінки виборця в порівняльній політології. Порівняльний аналіз моделей електоральної поведінки. Еволюція моделей електоральної поведінки. *Порівняльне вивчення виборчих систем та поведінки виборців.*

Типологія політичної участі. Традиційні та нетрадиційні типи політичної участі. Основні способи політичної участі. Зміст інституційного вираження

політичної участі. Основні способи політичної участі в країнах Європи: порівняльний аналіз. Проблема абсентеїзму в порівняльних дослідженнях. Вплив соціальної структури на переваги виборців. Вплив релігійної свідомості на електоральні вподобання.

Особливості участі груп в політиці. Інституційні та асоціативні зацікавлені групи : порівняльний аналіз. Ресурси та способи дії суспільних груп в політиці : порівняльний аналіз. Лобізм у компаративному вимірі.

ТЕМА 9. ПОЛІТИЧНА КУЛЬТУРА У ПОРІВНЯЛЬНИХ ДОСЛІДЖЕННЯХ

Основні методологічні принципи порівняльного аналізу політичних культур. Розвиток теорії політичної культури : проблеми застосування для порівняльного аналізу. Цивілізаційний концепт як методологічний інструмент порівняння. Проблема «зіткнення цивілізацій» в порівняльній політології.

Типологія політичних культур – можливості компаративного аналізу. *Основні універсалиї порівняння політичних культур:* релігійна етика, базові політичні архетипи, політичні цінності, політичні традиції, менталітет, соціокультурна ідентичність, етос політичної культури, образ культури у віртуальному просторі глобальних комунікацій.

Порівняльний аналіз національних політичних культур сучасності: конфуціансько-буддійська політична культура, ісламська політична культура, індо-буддійська політична культура, західна політична культура. Сучасні підходи до виміру та порівняльного аналізу політичної культури.

ТЕМА 10. ПОЛІТИЧНИЙ РОЗВИТОК ТА МОДЕРНІЗАЦІЯ – МОЖЛИВОСТІ ПОРІВНЯЛЬНОГО АНАЛІЗУ

Політичний розвиток та політична модернізація: взаємозв'язок концептів. Концепція «відсталості». Теорія «залежності». *Зміст та фактори політичного розвитку.* Типи та різновиди прогресивного (диференціація та спеціалізація політичних інститутів) та регресивного (системна та інституційна деградація) розвитку.

Порівняльний аналіз традиційного, перехідного та сучасного суспільств : аспекти, ознаки, індекси та рівні. «Країни що розвиваються»: індикатори розвитку, соціально-економічні та політичні змінні розвитку (індекс нереалізованої державності, індекс корупції і т.д.).

Дослідження політичної модернізації в рамках порівняльної політології. Політична модернізація як залежна змінна в теоріях С. Ліпсета, С. Верби, К. Дойча, Д. Лернера. Різновиди модернізації та проблема «західноцентризму». Основні аспекти та ознаки політичної модернізації. «Природні» та форсовані модернізації, їх національні та цивілізаційні варіанти. Порівняльний аналіз окремих «взірців» модернізації.

ТЕМА 11. УНІВЕРСАЛЬНІ ПОРІВНЯННЯ ПОЛІТИЧНИХ СИСТЕМ СУЧАСНИХ ДЕРЖАВ ІЗ ВИКОРИСТАННЯМ КІЛЬКІСНИХ МЕТОДІВ АНАЛІЗУ

Якісні та кількісні методи в порівняльному аналізі. Методологічні проблеми типологізації. Індекс розвитку людського потенціалу ПРООН. Проекти "Політія" (Т. Гурр та ін.). Проекти Т. Ванханена. «Типологія неосоціалістичних країн». Індекс глобалізації (А.Т. Kearney & Foreign Policy). Індекс трансформації Бертельсманна. Переваги та недоліки цих дослідних прецедентів.

Індекс світової конкурентоспроможності Всесвітнього економічного форуму. Проект Інституту Катона «Економічна свобода в світі». Індекс проекту «Ліберальні інститути». Глобальні рейтинги Transparency International: Індекс сприйняття корупції та Барометр світової корупції. Індекс свободи преси Reporters without Borders. Проекти Freedom House: історія, методологія, політичні права та громадянські свободи, запитальник. Проекти «Свобода у світі» і «Країни на роздоріжжі». Переваги та недоліки цих дослідних проектів.

Рейтинг країн за індексом державності. «Лідери державності» і «невдахи» в державному будівництві. Кореляції державності і демократії, якості життя та зовнішніх і внутрішніх загроз. Рейтинг країн за індексом зовнішніх і внутрішніх загроз. «Лідери загроз» та низька якість життя зі слабкою державністю. «Лідери загроз» та особливості їх політичних режимів. Слабка кореляція рівня загроз та міжнародного впливу. Рейтинг країн за індексом потенціалу міжнародного впливу.

2. СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин					
	Форма навчання: денна					
	Усього	у тому числі				
		лекції	практичні (семінари)	лабораторні	індивідуаль на робота	самостійна робота
Модуль 1						
Тема 1. Теоретичні основи порівняльних політичних досліджень	9	2	2			5
Тема 2. Методологічні підходи, теорії та змінні порівняльного аналізу	16	4	2			5
Тема 3. Основні принципи порівняльного аналізу	18	4	4			5
Тема 4. Порівняльні міжкраїнні дослідження	14	2	2			5
Тема 5. Порівняльний аналіз сучасних політичних систем	14	2	2			5
Модульна контрольна робота	2	2				
Разом за модуль	73	16	12		14	25
Модуль 2						
Тема 6. Політико-адміністративні системи виконавчої влади: порівняльний аналіз	14	2	2			5
Тема 7. Порівняльний аналіз партійних та виборчих систем	9	2	2			5
Тема 8. Електоральна поведінка та політична участь у компаративних дослідженнях	9	2	2			5
Тема 9. Політична культура у порівняльних дослідженнях	9	2	2			5
Тема 10. Політичний розвиток та модернізація – можливості порівняльного аналізу	16	4	2			5
Тема 11. Універсальні порівняння політичних систем сучасних держав із використанням кількісних методів аналізу	18	4	4			10
Модульна контрольна робота	2	2				
Разом за модуль	77	18	14		16	35
Разом за семестр	150	34	26		30	60

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин					
	Форма навчання: заочна					
	Усього	у тому числі				
лекції		практичні (семінарії)	лабораторні	індивідуальна робота	самостійна робота	
Модуль 1						
Тема 1. Теоретичні основи порівняльних політичних досліджень	12					8
Тема 2. Методологічні підходи, теорії та змінні порівняльного аналізу	14	2				10
Тема 3. Основні принципи порівняльного аналізу	14	2				10
Тема 4. Порівняльні міжкраїнні дослідження	14		2			10
Тема 5. Порівняльний аналіз сучасних політичних систем	14	2				8
Тема 6. Політико-адміністративні системи виконавчої влади: порівняльний аналіз	14	2				10
Тема 7. Порівняльний аналіз партійних та виборчих систем	14		2			8
Тема 8. Електоральна поведінка та політична участь у компаративних дослідженнях	12					8
Тема 9. Політична культура у порівняльних дослідженнях	14	2				10
Тема 10. Політичний розвиток та модернізація – можливості порівняльного аналізу	14	2				10
Тема 11. Універсальні порівняння політичних систем сучасних держав із використанням кількісних методів аналізу	14		2			10
Разом за модуль	150	12	6		30	102
Разом за семестр	150	12	6		30	102

3. Теми практичних (семінарських, лабораторних) занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		денна	заочна
1	Теоретичні основи порівняльних політичних досліджень	2	
2	Методологічні підходи, теорії та змінні порівняльного аналізу	2	
3	Основні принципи порівняльного аналізу	4	
4	Порівняльні міжкраїнні дослідження	2	2
5	Порівняльний аналіз сучасних політичних систем	2	
6	Політико-адміністративні системи виконавчої влади: порівняльний аналіз	2	
7	Порівняльний аналіз партійних та виборчих систем	2	2
8	Електоральна поведінка та політична участь у компаративних дослідженнях	2	
9	Політична культура у порівняльних дослідженнях	2	
10	Політичний розвиток та модернізація – можливості порівняльного аналізу	2	
11	Універсальні порівняння політичних систем сучасних держав із використанням кількісних методів аналізу	4	2
Разом		26	6

4. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		денна	заочна
1	Теоретичні основи порівняльних політичних досліджень	5	8
2	Методологічні підходи, теорії та змінні порівняльного аналізу	5	10
3	Основні принципи порівняльного аналізу	5	10
4	Порівняльні міжкраїнні дослідження	5	10
5	Порівняльний аналіз сучасних політичних систем	5	8
6	Політико-адміністративні системи виконавчої влади: порівняльний аналіз	5	10
7	Порівняльний аналіз партійних та виборчих систем	5	8
8	Електоральна поведінка та політична участь у компаративних дослідженнях	5	8
9	Політична культура у порівняльних дослідженнях	5	10
10	Політичний розвиток та модернізація – можливості порівняльного аналізу	5	10
11	Універсальні порівняння політичних систем сучасних держав із використанням кількісних методів аналізу	10	10
Разом		60	102

**ТЕМАТИКА, ПЛАНИ, ЗАВДАННЯ ТА ЛІТЕРАТУРА ДЛЯ ПІДГОТОВКИ
ДО ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ**

**МОДУЛЬ 1. Порівняльна політологія: історія, теорія, методологія.
Порівняльне вивчення політичних систем**

**ЗАНЯТТЯ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ПОРІВНЯЛЬНИХ
ПОЛІТИЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ**

Форма проведення – усні виступи, дискусія.

1. Порівняльні дослідження в історії політичної думки (загальна характеристика).
2. Класифікація етапів становлення порівняльної політології, їх коротка характеристика.
3. «Традиційна» порівняльна політологія.
4. «Нова» порівняльна політологія.
5. Основні тенденції в розвитку сучасної порівняльної політології.

Додаткові завдання для поточного контролю знань і вмінь здобувачів.

Завдання до теми: аналіз праці А. де Токвіля «Демократія в Америці», що представляє собою перший досвід повноцінного порівняльного аналізу політичних матерій. Завдання, що ставиться перед студентами, міститься у необхідності реконструювати метод А. де Токвіля, виявити в його праці ті принципи та дослідницькі стратегії, якими керуються і, які практикують сучасні дослідники. Завдання оформити у вигляді короткого резюме.

Джерела інформації:

1. Боднарів О.Г. Становлення порівняльної політології. *Наукові записки*. Вип.10. Част. I. С.70-72.
2. Історія політичної думки : навч. енцикл. словник-довідник для студентів вищ. навч. закл. / за заг. ред. Н. М. Хоми. Львів : Новий Світ-2000, 2014. 766 с.
3. Кармазіна М., Могилевець О. Становлення і розвиток порівняльної методології в політичних дослідженнях. *Політичний менеджмент*.2006. № 5. С.3-17.
4. Романюк А. Становлення порівняльної політології та головні особливості методу порівняльних досліджень// Збірник наукових праць «Українська національна ідея: реалії та перспективи розвитку». Львів: Вид-во НУ «Львівська політехніка». Вип.16. 2005. С.15- 21.
5. Рудич Ф. М. Порівняльна політологія : Навч. посіб. К. : МАУП, 2006. 148 с.
6. Сарторі Дж. Порівняльна конституційна інженерія: Дослідження структур, мотивів і результатів. Пер. з 2-го англ. вид. К.:АртЕк, 2001. 224 с.

7. Сурніна-Далекорей О.А. Вплив глобалізації на розвиток сучасних порівняльних досліджень. *Вісник Маріупольського державного університету. Серія : Історія. Політологія.* 2017. Вип. 19. С.242 – 248.
8. Токвіль, А. де. Про демократію в Америці / З фр. пер. Г. Філіпчук, М. Москаленко. К.: Всесвіт, 1999. 590 с. URL: http://www.gumer.info/bibliotek_Buks/Sociolog/tokv/

ЗАНЯТТЯ 2. МЕТОДОЛГІЧНІ ПІДХОДИ, ТЕОРІЇ ТА ЗМІННІ ПОРІВНЯЛЬНОГО АНАЛІЗУ

Форма проведення – усні виступи, дискусія.

1. Інституціоналізм та неоінституціоналізм у компаративному політичному аналізі.
2. Структурно-функціональна методологія в компаративному аналізі.
3. Системний підхід в порівняльній політології.
4. Методологія теорії раціонального/суспільного вибору.
5. Синергетики та герменевтика як посткласичні методи дослідження в порівняльній політології
6. Роль змінних у порівняльному аналізі.

Джерела інформації:

1. Боднарів О.Г. Становлення порівняльної політології. *Наукові записки.* Вип.10. Част. I. С.70-72.
2. Історія політичної думки : навч. енцикл. словник-довідник для студентів вищ. навч. закл. / за заг. ред. Н. М. Хоми. Львів : Новий Світ-2000, 2014. 766 с.
3. Кармазіна М., Могилевець О. Становлення і розвиток порівняльної методології в політичних дослідженнях. *Політичний менеджмент.* 2006. № 5. С.3-17.
4. Романюк А. Становлення порівняльної політології та головні особливості методу порівняльних досліджень// Збірник наукових праць «Українська національна ідея: реалії та перспективи розвитку». Львів: Вид-во НУ «Львівська політехніка». Вип.16. 2005. С.15- 21.
5. Рудич Ф. М. Порівняльна політологія : Навч. посіб. К. : МАУП, 2006. 148 с.
6. Сарторі Дж. Порівняльна конституційна інженерія: Дослідження структур, мотивів і результатів. Пер. з 2-го англ. вид. К.: АртЕк, 2001. 224 с.
7. Сурніна-Далекорей О.А. Квантифікація і кількісні методи у порівняльній політології // Актуальні проблеми політичної науки. Вип.1. 2017. С. 37 – 40.
8. Сурніна-Далекорей О.А. Вплив глобалізації на розвиток сучасних порівняльних досліджень. *Вісник Маріупольського державного університету. Серія : Історія. Політологія.* 2017. Вип. 19. С.242 – 248.

ЗАНЯТТЯ 3. ОСНОВНІ ПРИНЦИПИ ПОРІВНЯЛЬНОГО АНАЛІЗУ

Форма проведення – усні виступи, дискусія.

1. Порівняння як метод аналізу.
2. Вимоги та основні поняття процесу порівняльного дослідження.
3. Основні етапи порівняльного дослідження.
4. Види та рівні порівняльного аналізу.
5. Методичні проблеми порівняльних досліджень.

*Додаткові завдання для поточного контролю знань і вмінь здобувачів.
Роздумайте терміни і створіть словник для самопідготовки з дисципліни
«Порівняльна політологія» :*

Порівняність

Ідентичність

Подібність

Відмінність

Загальнає/особливе

Релевантність

Каузальні відносини

Емпірична теорія

Теорія середнього рівня

Фундаментальна теорія

Індукція та дедукція.

Кореляція

Ідеальний тип

Дослідницька гіпотеза

Концептуальна структура

Параметри виміру

«Драбина абстрагування»

Верифікація

Індекс

Концептуалізація

Змінна

Оперативні змінні

Залежна/незалежна змінна

Змінна, що втручається

Параметри об'єкта

Теорія раціонального вибору

Методологічний індивідуалізм

Транзитивність

Дискретність

Крос-культурні порівняння

Крос-темпоральні порівняння

Асинхронні порівняння
Діахронні порівняння
Case-study порівняння.
Бінарні порівняння.
Регіональні порівняння
Глобальні порівняння
Типологізація
Класифікація
Таксономія

Джерела інформації:

1. Боднарів О.Г. Становлення порівняльної політології. *Наукові записки*. Вип.10. Част. I. С.70-72.
2. Історія політичної думки : навч. енцикл. словник-довідник для студентів вищ. навч. закл. / за заг. ред. Н. М. Хоми. Львів : Новий Світ-2000, 2014. 766 с.
3. Кармазіна М., Могилевець О. Становлення і розвиток порівняльної методології в політичних дослідженнях. *Політичний менеджмент*.2006. № 5. С.3-17.
4. Романюк А. Становлення порівняльної політології та головні особливості методу порівняльних досліджень// Збірник наукових праць «Українська національна ідея: реалії та перспективи розвитку». Львів: Вид-во НУ «Львівська політехніка». Вип.16. 2005. С.15- 21.
5. Рудич Ф. М. Порівняльна політологія : Навч. посіб. К. : МАУП, 2006. 148 с.
6. Сарторі Дж. Порівняльна конституційна інженерія: Дослідження структур, мотивів і результатів. Пер. з 2-го англ. вид. К.:АртЕк, 2001. 224 с.
7. Сурніна-Далекорей О.А. Квантифікація і кількісні методи у порівняльній політології // Актуальні проблеми політичної науки. Вип.1. 2017. С. 37 – 40.
8. Сурніна-Далекорей О.А. Вплив глобалізації на розвиток сучасних порівняльних досліджень. *Вісник Маріупольського державного університету. Серія : Історія. Політологія*. 2017. Вип. 19. С.242 – 248.

ЗАНЯТТЯ 4. ПОРІВНЯЛЬНІ МІЖКРАЇННІ ДОСЛІДЖЕННЯ

Форма проведення – виступи з презентаціями.

Завдання до теми: дослідити історію, методологічні особливості та сучасний стан розвитку порівняльних міжкраїнних емпіричних досліджень. Проаналізувати методологічний, організаційний та технічний дизайн найавторитетніших порівняльних соціальних проектів сучасності – Європейське соціальне дослідження (ESS), Міжнародна програма соціальних досліджень (ISSP) та Всесвітнє дослідження цінностей (WVS). Оформити завдання у вигляді презентації.

Вимоги до презентації: титульний слайд (тема виступу, прізвище, ім'я, по-батькові), інформаційні слайди, слайд із джерелами (докладне зазначення вихідних матеріалів). Оптимальна кількість слайдів – 8-10.

Джерела інформації:

1. Відкрита лекція Андрія Горбачика «Історія ESS в Україні: методологічні принципи та головні результати». 2021. URL.: <https://www.soc.univ.kiev.ua/uk/news/vidkrita-leksiya-andriyagorbachi-ka-istoriya-ess-v-ukrayinimetodologichni-principi-ta-golovni>
2. Головаха Є., Горбачик А. Тенденції соціальних змін в Україні та Європі: за результатами “Європейського соціального дослідження” 2005–2007–2009–2011. К.: Інститут соціології НАН України, 2012. 119 с.
3. Головаха Є., Горбачик А., Паніна Н. Україна та Європа: результати міжнародного порівняльного соціологічного дослідження. К.: Інститут соціології НАН України, 2006. 142 с.
4. Сакало О. Є. Сьома хвиля світового дослідження цінностей (World Values Survey): історія, методологія та методика. *Актуальні проблеми філософії та соціології* : Науково-практичний журнал. Одеса, 2021. Вип. 31. С. 69-73.
5. Світове дослідження цінностей 2020 в Україні. Український центр європейської політики. Київ, 2020. 217 с.

**ЗАНЯТТЯ 5. ПОРІВНЯЛЬНИЙ АНАЛІЗ СУЧАСНИХ
ПОЛІТИЧНИХ СИСТЕМ**

Форма проведення – усні виступи, дискусія.

1. Роль теорії політичних систем в порівняльному аналізі.
2. Концептуальні підходи та проблеми типологізації політичних систем.
3. Види типологій політичних систем.
4. Критерії типологізації політичних систем.
4. Проблема перехідних політичних систем та їх типологізація

Джерела інформації:

1. Алексеєнко І.В. Національні держави в умовах глобалізації світу: (політичні і правові аспекти): Монографія. К.: Б.в.; Ніжин: Аспект – Поліграф, 2006. 360 с.
2. Гелей С. Політико-правові системи світу: Навч. посібник / Гелей С., Рутар С., КендусО. Львів: Львів. Комерц. Академія, 2002. 224 с.
3. Зіллер Ж. Політико-адміністративні системи країн ЄС. К.: Основи, 1996. 420 с.
4. Пауел Дж.-Б. Сучасні демократичні країни. Участь у політичному житті, стабільність і насильство / Пер. з англ.: Христенко О.В., Горбатько В.К. Харків: Каравела, 2004. 288 с.
5. Порівняльна політика. Основні політичні системи сучасного світу / За заг. ред. В.Бакірова, М.Сазонова. Х.: ХНУ імені В.Н.Каразіна, 2008. 576 с.
6. Романюк А., Литвин В. Порівняльний аналіз політичних інститутів і систем країн Західної Європи. Т. 1. Особливості міжінституційних відносин у

- трикутнику «глава держави–парламент–уряд» та їхні наслідки для політичного процесу: монографія. Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2020. 456 с.
7. Рудич Ф. М. Порівняльна політологія : Навч. посіб. К. : МАУП, 2006. 148 с.
 8. Сарторі Дж. Порівняльна конституційна інженерія: Дослідження структур, мотивів і результатів. Пер. з 2-го англ. вид. К.: АртЕк, 2001. 224 с.
 9. Фісун О. Типології політичних систем: основні підходи. *Політ. менеджмент.* – 2005. № 5. С. 39-50.
 10. Shubitidze, K., & Tevdoradze, T. Порівняльний аналіз політичних систем країн Південного Кавказу. *Історико-політичні проблеми сучасного світу.* 2018. № (37-38). С. 88–101. URL: <https://doi.org/10.31861/mhpi2018.37-38.88-101>.

МОДУЛЬ 2. Політичні інститути та процес: порівняльний аналіз

ЗАНЯТТЯ 6. ПОЛІТИКО-АДМІНІСТРАТИВНІ СИСТЕМИ ВИКОНАВЧОЇ ВЛАДИ : ПОРІВНЯЛЬНИЙ АНАЛІЗ

Форма проведення – усні виступи, дискусія.

1. Порівняльний аналіз інститутів виконавчої влади.
2. Типологія президенціоналізму.
3. Процедура вибору та утвердження прем'єр-міністра у парламентському та президентському режимі : порівняльний аналіз.
4. Державні міністри та міністри без портфеля: особливості функціонування у європейських країнах.
5. Порівняльний аналіз служб голів виконавчої влади в США та країнах Західної Європи.

Джерела інформації:

1. Гелей С. Політико-правові системи світу: Навч. посібник / Гелей С., Рутар С., КендусО. Львів: Львів. Комерц. Академія, 2002. 224 с.
2. Зіллер Ж. Політико-адміністративні системи країн ЄС. К.: Основи, 1996. 420 с.
3. Інститут імпичменту: порівняльний політико-правовий аналіз / Кресіна І.О., Коваленко А.А., Балан С.В. К.: Юридична думка, 2004. 176 с.
4. Литвин В. Атрибути та різновиди напівпрезидентської системи правління в Європі: інституційно-процесуальний і політично-поведінковий аспекти: монографія. Львів: Львівський національний університет імені Івана Франка. 2018. 636
5. Новак А. О. Порівняльно-правовий аналіз делегування повноважень органів виконавчої влади органам місцевого самоврядування в Україні та країнах-членах

- ЄС. *Теорія і практика правознавства*. 2014. Вип. 2. URL : http://nbuv.gov.ua/UJRN/tipp_2014_2_6
6. Панчак-Бялоблоцка Н. Уряди та урядові кабінети в парламентських демократіях: місце в системі агентських відносин делегування повноважень та відповідальності. *Гілея: науковий вісник*. Київ, 2017. Вип. 122 (7). С. 356–361.
 7. Політичні інститути та процеси у країнах Центральної і Східної Європи наприкінці ХХ – на початку ХХІ століть: колективна монографія / за заг. ред.: Юрія Остапця і Маріана Токаря; [авт. колект.: В. Бурдяк, В. Бусленко, Є. Гайданка, І. Дудінська, В. Дудінський, М. Зан, Г. Зеленько, Н. Кічера, А. Ключкович, Н. Кононенко, Ю. Копинець, М. Лендъел, В. Литвин, Н. Марадик, Н. Нечаєва-Юрійчук, Ю. Остапець, М. Палінчак, В. Петрінко, А. Романюк, Н. Ротар, Д. Стеблак, М. Токар, М. Цірнер, Г. Шипунов]; Каф. політ. і держупр.; Ужгород. нац. ун-тет. Ужгород: Поліграфцентр «Ліра», 2023. 680 с.
 8. Процюк І.В. Роль і місце органів законодавчої влади у президентській республіці. *Юридичний електронний науковий журнал*. 2015. №4. С. 28 – 31. URL: http://lsej.org.ua/4_2015/7.pdf
 9. Романюк А. Типологія урядових кабінетів в країнах Західної Європи: порівняльний аналіз. *Вісник Львівського університету. Серія : Філософські науки*. 2007. Вип. 10. С.235 – 244.
 10. Романюк А., Литвин В. Порівняльний аналіз політичних інститутів і систем країн Західної Європи. Т. 1. Особливості міжінституційних відносин у трикутнику «глава держави–парламент–уряд» та їхні наслідки для політичного процесу: монографія. Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2020. 456 с.
 11. Сарторі Дж. Порівняльна конституційна інженерія: Дослідження структур, мотивів і результатів. Пер. з 2-го англ. вид. К.: АртЕк, 2001. 224 с.
 12. Чальцева О. М. Публічна політика: теоретичний вимір і сучасна практика : монографія. Вінниця : ФОП Барановська Т. П., 2017. 336 с.
 13. Шаповал В. М. Виконавча влада (теоретичний і конституційний аспекти). Київ : Москаленко О. М., 2016. 82 с.

ЗАНЯТТЯ 7. ПОРІВНЯЛЬНИЙ АНАЛІЗ ПАРТІЙНИХ ТА ВИБОРЧИХ СИСТЕМ

Форма проведення – усні виступи, дискусія.

1. Партії як об’єкт порівняльного вивчення.
2. Ідеологія як важливий індикатор порівняння партій.
3. Соціологічні змінні та порівняльний аналіз партій
3. Політичні змінні та порівняльний аналіз партій.
4. Типологація партійних систем.

5. Виборчі системи як об'єкт порівняльного вивчення.
6. Основні змінні виборчих систем.

Додаткові завдання для поточного контролю знань і вмінь здобувачів:
складіть порівняльну таблицю типів та підтипів партійних та виборчих систем за самостійно визначеними критеріями.

Джерела інформації:

1. Балабаєва З. Діалог держави і груп інтересів: теорія і практика в умовах децентралізації. *Актуальні проблеми державного управління*. 2015. Вип. 2. С. 3–7.
2. Копинець Ю. Інституційна криза політичних партій на початку ХХ століття та характеристика сучасних тенденцій їх розвитку. *Вісник Львівського університету. Серія: філософсько-політологічні студії*. 2020. Вип. 30. С. 146–153.
3. Лебедюк В. Типологія партійних систем: минуле та сьогодення. *Політичний менеджмент*. 2013. № 59. С. 60–69.
4. Павленко І. Правовий статус опозиції. Досвід розвинутих демократій і українські перспективи. *Політ. менеджмент*. 2005. № 5. С. 16–30.
5. Політичні інститути та процеси у країнах Центральної і Східної Європи наприкінці ХХ – на початку ХХІ століть: колективна монографія / за заг. ред.: Юрія Остапця і Маріана Токаря; [авт. колект.: В. Бурдяк, В. Бусленко, Є. Гайданка, І. Дудінська, В. Дудінський, М. Зан, Г. Зеленько, Н. Кічера, А. Ключкович, Н. Кононенко, Ю. Копинець, М. Лендъел, В. Литвин, Н. Марадик, Н. Нечаєва-Юрійчук, Ю. Остапець, М. Палінчак, В. Петрінко, А. Романюк, Н. Ротар, Д. Стеблак, М. Токар, М. Цірнер, Г. Шипунов]; Каф. політ. і держупр.; Ужгород. нац. ун-тет. Ужгород: Поліграфцентр «Ліра», 2023. 680 с.
6. Політичні трансформації у країнах Центральної Європи наприкінці 20 – на початку 21 століть : Навчальний посібник / Упоряд. М. Лендъел. Ужгород : Поліграфцентр «Ліра», 2016.
7. Романюк А. Сутність та основні підходи щодо визначення соціально-політичних поділів. *Вісник. Соціогуманітарні проблеми людини*. 2005. № 1. С. 41–47.
8. Романюк А. Порівняльний аналіз політичних інститутів країн Західної Європи. Львів: Вид.центр ЛНУ імені Івана Франка, 2007. 393 с.
9. Рудич Ф. М. Порівняльна політологія : Навч. посіб. К. : МАУП, 2006. 148 с.
10. Сарторі Дж. Порівняльна конституційна інженерія: Дослідження структур, мотивів і результатів. Пер. з 2-го англ. вид. К.: АртЕк, 2001. 224 с.

ЗАНЯТТЯ 8. ЕЛЕКТОРАЛЬНА ПОВЕДІНКА ТА ПОЛІТИЧНА УЧАСТЬ У КОМПАРАТИВНИХ ДОСЛІДЖЕННЯХ

Форма проведення – усні виступи, дискусія.

1. Основні методологічні підходи до вивчення поведінки виборця в порівняльній політології.
2. Порівняльний аналіз моделей електоральної поведінки.
3. Порівняльне вивчення виборчих систем та поведінки виборців.
4. Типологія політичної участі.
5. Особливості участі груп в політиці: порівняльний аналіз.

Джерела інформації:

1. Балабаєва З. Діалог держави і груп інтересів: теорія і практика в умовах децентралізації. *Актуальні проблеми державного управління*. 2015. Вип. 2. С. 3–7.
2. Климкова І. І., Остапенко М. А. *Вибори і виборчі системи* : навч. посіб. Київ : Персонал, 2011. 160 с.
3. Копинець Ю. Інституційна криза політичних партій на початку ХХ століття та характеристика сучасних тенденцій їх розвитку. *Вісник Львівського університету. Серія: філософсько-політологічні студії*. 2020. Вип. 30. С. 146-153.
4. Патнам, Роберт Д. та ін. *Творення демократії: Традиції громадської активності в сучасній Італії* / Р.Д.Патнам разом з Р.Леонарді та Р.Й.Нанетті; Пер. з англ. В.Ющенко. К.: Видавництво Соломії Павличко “Основи”, 2001. 302 с.
5. *Політичні інститути та процеси у країнах Центральної і Східної Європи наприкінці ХХ – на початку ХХІ століть: колективна монографія / за заг. ред.: Юрія Остапця і Маріана Токаря; [авт. колект.: В. Бурдяк, В. Бусленко, Є. Гайданка, І. Дудінська, В. Дудінський, М. Зан, Г. Зеленько, Н. Кічера, А. Ключкович, Н. Кононенко, Ю. Копинець, М. Лендъел, В. Литвин, Н. Марадик, Н. Нечаєва-Юрійчук, Ю. Остапець, М. Палінчак, В. Петрінко, А. Романюк, Н. Ротар, Д. Стеблак, М. Токар, М. Цірнер, Г. Шипунов]; Каф. політ. і держупр.; Ужгород. нац. ун-тет. Ужгород: Поліграфцентр «Ліра», 2023. 680 с.*
6. Романюк А. Сутність та основні підходи щодо визначення соціально-політичних поділів. *Вісник. Соціогуманітарні проблеми людини*. 2005. № 1. С.41 -47.
7. Романюк А. Порівняльний аналіз політичних інститутів країн Західної Європи. Львів: Вид.центр ЛНУ імені Івана Франка, 2007. 393 с.
8. Романюк А. Типологія урядових кабінетів в країнах Західної Європи: порівняльний аналіз. *Вісник Львівського університету. Серія : Філософські науки*. 2007. Вип. 10. С.235 – 244.
9. Рудич Ф. М. *Порівняльна політологія* : Навч. посіб. К. : МАУП, 2006. 148 с.
10. Сарторі Дж. *Порівняльна конституційна інженерія: Дослідження структур, мотивів і результатів*. Пер. з 2-го англ. вид. К.: АртЕк, 2001. 224 с.

11. Харута В.Ф., Белов Д.М., Палінчак М.М., Дір І.Ю. Народне вето як інститут безпосередньої демократії: монографія. Ужгород: Поліграфцентр «Ліра», 2021. 256 с.
12. Surnina-Dalekorey Olga. Political Participation of Women in Central and Eastern Europe: Comparative Analysis // Politicus. 2019. №4. С. 62-69

ЗАНЯТТЯ 9. ПОЛІТИЧНА КУЛЬТУРА У ПОРІВНЯЛЬНИХ ДОСЛІДЖЕННЯХ

Форма проведення – усні виступи з домашніх есеїв, дискусія.

Тема есе: Чи згодні ви з О. Шпенглером, що представники різних цивілізацій ніколи не зрозуміють один одного до кінця? Яким ви бачите майбутнє політичного діалогу культур?

Вимоги до есе: до 5-7 сторінок, формат А4, кегль шрифту 12, стиль TNR, 1,5 інтервал.

Джерела інформації:

1. Патнам, Роберт Д. та ін. Творення демократії: Традиції громадської активності в сучасній Італії / Р.Д.Патнам разом з Р.Леонарді та Р.Й.Нанетті; Пер. з англ. В.Ющенко. К.: Видавництво Соломії Павличко “Основи”, 2001. 302 с.
2. Пауел Дж.-Б. Сучасні демократичні країни. Участь у політичному житті, стабільність і насильство / Пер. з англ.: Христенко О.В., Горбатько В.К. Харьков: Каравела, 2004. 288 с.
3. Політичні інститути та процеси у країнах Центральної і Східної Європи наприкінці ХХ – на початку ХХІ століть: колективна монографія / за заг. ред.: Юрія Остапця і Маріана Токаря; [авт. колект.: В. Бурдяк, В. Бусленко, Є. Гайданка, І. Дудінська, В. Дудінський, М. Зан, Г. Зеленко, Н. Кічера, А. Ключкович, Н. Кононенко, Ю. Копинець, М. Лендъел, В. Литвин, Н. Марадик, Н. Нечаєва-Юрійчук, Ю. Остапець, М. Палінчак, В. Петрінко, А. Романюк, Н. Ротар, Д. Стеблак, М. Токар, М. Цірнер, Г. Шипунов]; Каф. політ. і держупр.; Ужгород. нац. ун-тет. Ужгород: Поліграфцентр «Ліра», 2023. 680 с.
4. Політичні трансформації у країнах Центральної Європи наприкінці 20 – на початку 21 століть : Навчальний посібник / Упоряд. М. Лендъел. Ужгород : Поліграфцентр «Ліра», 2016.
5. Рудич Ф. М. Порівняльна політологія : Навч. посіб. К. : МАУП, 2006. 148 с.
6. Сурніна-Далекорей О.А. Політична культура суспільства крізь призму кроснаціональних досліджень : сучасні підходи до виміру // Актуальні проблеми політичної науки. Вип. №2. 2018. С. 75-80.
7. Шипунов Г., Швець В. «Нова політика» як наслідок ціннісної трансформації сучасних суспільств: особливості виникнення та тенденції інституційного розвитку в Західній Європі. Вісник Львівського університету. Серія: філософсько-політологічні студії. 2022. Вип.40. С.215-223.

ЗАНЯТТЯ 10. ПОЛІТИЧНИЙ РОЗВИТОК ТА МОДЕРНІЗАЦІЯ – МОЖЛИВОСТІ ПОРІВНЯЛЬНОГО АНАЛІЗУ

Форма проведення – усні виступи з домашніх есеїв, дискусія.

Тема есе: Чи існує, на вашу думку, ідеальна модель політичної модернізації?

Вимоги до есе: до 5-7 сторінок, формат А4, кегль шрифту 12, стиль TNR, 1,5 інтервал.

Джерела інформації:

1. Алексеєнко І.В. Національні держави в умовах глобалізації світу: (політичні і правові аспекти): Монографія. К.: Б.в.; Ніжин: Аспект – Поліграф, 2006.360 с.
2. Кармазіна М. Політичні інститути: питання методології дослідження. *Історичний журнал*. 2004. № 12. С.3-8.
3. Політичні інститути та процеси у країнах Центральної і Східної Європи наприкінці ХХ – на початку ХХІ століть: колективна монографія / за заг. ред.: Юрія Остапця і Маріана Токаря; [авт. колект.: В. Бурдяк, В. Бусленко, Є. Гайданка, І. Дудінська, В. Дудінський, М. Зан, Г. Зеленько, Н. Кічера, А. Ключкович, Н. Кононенко, Ю. Копинець, М. Лендель, В. Литвин, Н. Марадик, Н. Нечаєва-Юрійчук, Ю. Остапець, М. Палінчак, В. Петрінко, А. Романюк, Н. Ротар, Д. Стеблак, М. Токар, М. Цірнер, Г. Шипунов]; Каф. політ. і держупр.; Ужгород. нац. ун-тет. Ужгород: Поліграфцентр «Ліра», 2023. 680 с.
4. Політичні трансформації у країнах Центральної Європи наприкінці 20 – на початку 21 століть : Навчальний посібник / Упоряд. М. Лендель. Ужгород : Поліграфцентр «Ліра», 2016.
5. Рудич Ф. М. Порівняльна політологія : Навч. посіб. К. : МАУП, 2006. 148 с.
6. Стойко О. М. Трансформація політичних інститутів у сучасних перехідних суспільствах : монографія. Київ : Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького НАН України; «Логос», 2016. 416 с.
7. Сурніна-Далекорей О.А. Вплив глобалізації на розвиток сучасних порівняльних досліджень. *Вісник Маріупольського державного університету. Серія : Історія. Політологія*. 2017. Вип. 19. С.242 – 248.
8. Хорішко Л. С. Перспективні моделі дослідження процесів політичної модернізації. *Грані*. 2016. № 2. С. 11–14.

ЗАНЯТТЯ 11. УНІВЕРСАЛЬНІ ПОРІВНЯННЯ ПОЛІТИЧНИХ СИСТЕМ СУЧАСНИХ ДЕРЖАВ ІЗ ВИКОРИСТАННЯМ КІЛЬКІСНИХ МЕТОДІВ АНАЛІЗУ

Форма проведення – виступи з презентаціями.

Завдання до теми: розглянути проблеми побудови індексів та рейтингів у порівняльних політичних дослідженнях, дослідити історичні етапи становлення методології індексів, виділити та проаналізувати найвідоміші у сучасній

політології індекси (не менше трьох), розкрити переваги та недоліки індексування та ранжування як вимірювального та оціночного інструментарію. Оформити завдання у вигляді презентації.

Вимоги до презентації: титульний слайд (тема виступу, прізвище, ім'я, по-батькові), інформаційні слайди, слайд із джерелами (докладне зазначення вихідних матеріалів). Оптимальна кількість слайдів – 6-8.

Джерела інформації:

1. Бучин М. Політологічний аналіз основних методик вимірювання рівня демократії у світі. *Humanitarian vision*. 2016. Vol. 2, Num. 1. С. 9–13.
2. Комплексні вимірювальні інструменти в соціологічних дослідженнях: розроблення, адаптація, обґрунтування достовірності [Є. Головаха, С. Дембіцький, Н. Паніна та ін.]; за наук. ред. Є. Головахи та С. Дембіцького. – Київ: Інститут соціології НАН України, 2022. 405 с.
3. Криворучко О. І. Індекси суспільно-політичних перетворень на пострадянському просторі: порівняльний аналіз. *Магістеріум. Політичні студії*. 2014. Випуск 58. С. 77-81
4. Палас Н. Індекси демократизації Т. Ванханена та організації "Freedom House" як одні з пріоритетних методів визначення рівня демократизації у кінці ХІХ – початку ХХІ ст. Українська національна ідея: реалії та перспективи розвитку. 2010. № 22. С. 117–123.
5. Сурніна-Далекорей О.А. Квантифікація і кількісні методи у порівняльній політології // Актуальні проблеми політичної науки. Вип.1. 2017. С. 37 – 40.

ТЕМАТИКА САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

Самостійна робота є основним засобом засвоєння студентом навчального матеріалу в час, вільний від обов'язкових навчальних занять, без участі викладача. Зміст самостійної роботи з предмету «Порівняльна політологія» визначається типовою навчальною програмою дисципліни та методичними рекомендаціями викладача.

Самостійна робота поділяється на аудиторну і позааудиторну.

Аудиторна самостійна робота реалізується під час читання лекцій, семінарських і практичних занять, проведення консультацій, вирішення case study та ін.

Самостійна робота студентів за навчальним матеріалом програми курсу, що не виноситься на розгляд під час лекційних і семінарських занять (**позааудиторна** самостійна робота), має на меті сформуванню вміння самостійно працювати над рекомендованою літературою та відповідати на поставлені в аудиторіях питання.

До основних видів позааудиторної самостійної роботи студентів може належати:

- підготовка і написання рефератів, доповідей, тез, есеїв та інших письмових робіт (з правом вибору теми і форми звітності);
- підготовка до практичних (семінарських) занять;
- опрацювання наукової та навчально-методичної літератури;
- виконання індивідуальних навчально-дослідних завдань різного характеру;
- підготовка до модульної контрольної роботи.

Пристаюючи до самостійної роботи студентам необхідно:

- попередньо ознайомитися з навчальним матеріалом, що виноситься на лекційні і практичні (семінарські) заняття;
- перевірити здобутті знання шляхом самоконтролю, відповідаючи на поставлені питання;
- виокремити ключові проблеми навчального матеріалу, що виноситься на самостійну роботу та опрацювати їх.

У процесі самостійної роботи студенти мають оволодіти вміннями та навичками:

- організації самостійної навчальної діяльності;
- самостійної роботи в бібліотеках, включно електронних;
- роботи з довідковою літературою;
- опрацювання статистичної інформації;
- написання рефератів з проблематики курсу.

Самостійна робота студента з предмету «Порівняльна політологія» передбачає:

- підготовку до практичних (семінарських) завдань;
- виконання завдань в рамках індивідуальної роботи;
- підготовки до модульних контрольних робіт та підсумкового контролю.

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ ЩОДО ВИКОНАННЯ ІНДИВІДУАЛЬНОГО ЗАВДАННЯ

Індивідуальна робота студента з навчальної дисципліни «Порівняльна політологія» носить самостійний характер виконання окреслених завдань та включає наступні завдання (для денної і заочної форми навчання):

Модуль №1:

Для виконання індивідуального завдання – **аналітичної довідки**, студенту пропонується проаналізувати конкретне порівняльне політологічне дослідження, результати якого представлені в друці або ж на правах рукопису. Студент зобов'язаний не тільки ознайомитись із результатами дослідження, але прослідкувати весь його алгоритм. У запропонованих матеріалах повинна міститись назва дослідження, його актуальність, основна проблема, на

вирішення якої направлена робота, мета і завдання дослідження, методологія, використані методики та інша інформація, необхідна для детальної оцінки проробленої автором роботи. Результати аналізу студенти письмово викладають у відповідності до наступного алгоритму:

1. У чому полягає основна проблема дослідження? Чи є дане дослідження порівняльним (не за назвою, а за суттю)? Чому?

3. Чи виправдано вживання порівняння в даному дослідженні? Чи можна вирішити дослідницьку проблему, не удаючись до порівняння?

4. Чи обґрунтований, на ваш погляд, вибір випадків? Чи порівнянні ці випадки? Чи не є вибір випадків упередженим і суб'єктивним?

6. Що є одиницею (одиницями) аналізу?

7. Які змінні залежні/незалежні? Чи є, на ваш погляд, брак/надлишок змінних?

8. Як автор збирав і обробляв дані?

9. Чи вдалося авторові виявити тотожність та відмінності у феноменах, що вивчалися? Яку стратегію він застосував?

10. До яких висновків прийшов автор дослідження? Чи адекватні витрати автора, зв'язані із застосуванням порівняльного аналізу, отриманим результатам?

Обсяг аналітичної довідки повинен становити у друкованому варіанті до 10 сорінок із дотриманням вимог до написання та оформлення наукових студентських робіт (шрифт, інтервал, поля, нумерація тексту).

Індивідуальне завдання може бути оцінене **максимально у 20 балів**.

Модуль №2:

Індивідуальне завдання 2 модулю передбачає виконання **науково-дослідного завдання** за темою: «Приклад порівняльного аналізу випадків із використанням емпіричних індикаторів (презентація самостійної роботи)».

Даний вид роботи представляє собою самостійне застосування студентами порівняльного методу в аналізі політичних реалій – сучасних, і винятково тих, що стосуються регіону Центрально-Східної Європи. У зв'язку з пластичністю та мінливістю означених реалій конкретне формулювання завдання може змінюватись кожен рік, як і обраний для аналізу сюжет (сюжети). В будь-якому випадку це один (чи декілька підходів), розглянутих в ході вивчення курсу. Завдання накопичення первинної інформації для аналізу цілком покладається на студентів, а її якість та релевантність входять в число критеріїв оцінки. Презентацію проекту доцільно проводити із використанням мультимедійного обладнання

Індивідуальна робота №2 з курсу „Порівняльна політологія” повинна містити наступні складові:

- 1) Титульна сторінка (слайд), де вказується назва обраної теми, курс, група та прізвище студента;
- 2) Друга сторінка (слайд) містить план дослідження: вступ, перелік ключових понять, основна частина, висновки, список літератури.
- 3) Третя сторінка (слайд) містить перелік ключових понять, що

характеризують об'єкт дослідження.

- 4) Четверта сторінка (слайд) містить вступ, в якому подається предмет дослідження та обґрунтовується доцільність виокремлення досліджуваних випадків (не менше трьох), керуючись логікою репрезентативності. Крім того, по-можливості, радимо студентам навести ключові критерії порівняння досліджуваного явища. Наприклад, характеризуючи особливості виборчого процесу, доцільно виокремити наступні критерії (або ж принаймні частину із них): *органи та посадові особи, що обираються; правове регулювання виборів; принципи виборчого права; тип виборчої системи; виборчі органи; реєстрація виборців, складання списків ...; визначення виборчих округів та дільниць; висунення кандидатів; реєстрація кандидатів; інформаційне забезпечення виборів; фінансове забезпечення виборів; проведення голосування; підрахунок голосів та оголошення виборів; поріг явки виборців; виборчий поріг; підстави для оголошення виборів не дійсними тощо.*
- 5) П'ята частина роботи містить виклад основної проблеми (5–7 сторінок/слайдів);
- 6) Результати проведеного дослідження відображаються у висновках, які супроводжуються порівняльною таблицею, в якій у концентрованій формі подаються отримані наукові результати.
- 7) Завершує проект список використаних джерел.
Оптимальна кількість слайдів – 12-15.

Індивідуальне завдання може бути оцінене максимально у 25 балів.

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО ВИКОНАННЯ КУРСОВИХ РОБІТ З НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «ПОРІВНЯЛЬНА ПОЛІТОЛОГІЯ»

Відповідно до ОП 052 «Політологія» галузі знань 05 Соціальні та поведінкові науки для першого (бакалаврського) рівня вищої освіти курсова робота виконується на третьому курсі навчання для денної форми та на четвертому курсі для заочної форми. Курсовий проект розглядається як вид навчальної роботи з дисципліни «Порівняльна політологія».

Виконання курсової роботи передбачає закріплення умінь і навичок самостійної роботи з джерелами і науковою літературою, їх критичний аналіз, а також належне оформлення результатів наукових досліджень; сприяє систематизації та поглибленню теоретичних знань з дисципліни «Порівняльна політологія» з метою підвищення рівня професійної майстерності; надає студенту можливість самостійного визначення напряму дослідження через вибір теми та висвітлення її актуальності; сприяє розвитку творчих здібностей здобувачів вищої освіти, заохочує їх до самостійної науково-дослідницької діяльності.

Послідовність виконання та вимоги щодо оформлення курсової роботи здійснюються відповідно до методичних рекомендацій кафедри політології і державного управління.

РЕКОМЕНДОВАНИЙ ПЕРЕЛІК ТЕМ КУРСОВИХ РОБІТ

1. Еванстонський семінар та переоцінка методологічних основ порівняльної політології в другій половині 20 ст.
2. Роль Роя Макрідіса у становленні «сучасної порівняльної політології».
3. Біхевіоральна революція та її відображення в порівняльній політології.
4. Проблеми та етапи розвитку порівняльної політології.
5. Роль змінних у порівняльному аналізі.
6. Особливості порівняння найбільш схожих та найбільш відмінних систем в компаративному дослідженні.
7. Методологічні проблеми політичної компаративістики.
8. Інституціоналізм та неоінституціоналізм у порівняльній політології.
9. Особливості порівняльного аналізу політичних процесів.
10. Порівняльний аналіз цінностей та політичних орієнтацій.
11. Недержавні та наддержавні нові актори світової політики : порівняльний аналіз.
12. Порівняльні міжкраїнні дослідження: методологія, основні етапи розвитку, сучасний стан.
13. Особливості побудови рейтингу країн за індексом державності.
14. Особливості побудови рейтингу країн за індексом потенціалу міжнародного впливу.
15. Основні міжнародні проекти у сфері порівняльних міжкраїнних досліджень.
16. Обробка, документування та подання даних у порівняльних міжкраїнних дослідженнях.
17. Ресурси та способи дії суспільних груп в політиці : порівняльний аналіз.
18. Розвиток теорії політичної культури : проблеми застосування для порівняльного аналізу.
19. Цивілізаційний концепт як методологічний інструмент порівняння.
20. Порівняльний метод у політичній науці : особливості застосування.
21. Основні універсалиї порівняння політичних культур.
22. Порівняльний аналіз національних політичних культур сучасності.
23. Проблеми полікультурності в сучасному світі (на прикладі...).
24. Порівняльний аналіз моделей політичної інтеграції інокультурних меншин: асиміляція, сегрегація, мультикультуралізм.
25. Порівняльна характеристика політичних культур (на прикладі...)
26. Імміграційні процеси в сучасному світі : порівняльний аналіз.
27. «Країни що розвиваються»: індикатори розвитку, соціально-економічні та політичні змінні розвитку.
28. Санкції у світовій економіці та політиці : порівняльний аналіз.

29. Президентство як політичне лідерство: досвід країн світу.
30. Політичні та етнокультурні конфлікти (на прикладі...)
31. Політична роль армії у країнах Латинської Америки, Азії та Африки: порівняльний аналіз.
32. Дослідження політичної модернізації в рамках порівняльної політології.
33. Політична модернізація як залежна змінна в теоріях С. Ліпсета, С. Верби, К. Дойча, Д. Лернера.
34. Порівняльний аналіз окремих «взірців» модернізації.
35. Порівняльний аналіз загального та особливого в інтеграційних процесах.
36. Порівняльний аналіз проблем та можливостей кризових регіонів.
37. Універсальні порівняння політичних систем сучасних держав із використанням кількісних методів аналізу.
38. Основні етапи порівняльного дослідження.
39. Особливості якісної та кількісної методологій у порівняльному політичному дослідженні.
40. Основні види та рівні порівняльного аналізу.
41. Кількісні методи аналізу емпіричних даних у порівняльній політології
42. Статистика та порівняльна політологія: особливості взаємозв'язку.
43. Середні величини та їх використання у вивченні політичних процесів.
44. Кореляційний аналіз у порівняльній політології.
45. Регресійний аналіз у порівняльній політології.
46. Факторний аналіз у порівняльній політології.
47. Методологічні проблеми аналізу перехідних систем в порівняльній політології.
48. Політико-адміністративні системи виконавчої влади: порівняльний аналіз
49. Процедура вибору та утвердження прем'єр-міністра у парламентському та президентському режимі : порівняльний аналіз.
50. Порівняльний аналіз служб голів виконавчої влади в країнах ЄС.
51. Партії як об'єкт порівняльного вивчення.
52. Ідеологія як важливий індикатор порівняння партій.
53. Соціологічні змінні та порівняльний аналіз партій.
54. Політичні змінні та порівняльний аналіз партій.
55. Концептуальні підходи та проблеми типологізації політичних систем.
56. Основні змінні виборчих систем.
57. Антиглобалістські організації у країнах Західної Європи: порівняльний аналіз.
58. Моделі державного устрою: порівняльний аналіз.
59. Виборчі системи як об'єкт порівняльного вивчення.
60. Реформування виборчих систем : досвід країн світу.
61. Електоральна поведінка та політична участь у порівняльно-політичних дослідженнях.
62. Порівняльний аналіз моделей електоральної поведінки.
63. Основні методологічні принципи порівняльного аналізу політичних культур.
64. Критерії типологізації політичних культур.
65. Напівпрезидентська форма правління: досвід Франції, Австрії, Ірландії.

66. Порівняльний аналіз форм федеративної та унітарної державності (на прикладі).
67. Інститут дострокових виборів у країнах Західної Європи: порівняльний аналіз.
68. Формування урядової коаліції: порівняльний аналіз досвіду України та
69. Громадські організації сучасної України та: порівняльний аналіз.
70. Інститут довіри та недовіри уряду: порівняльний аналіз досвіду застосування.
71. Політичний розвиток та модернізація – можливості порівняльного аналізу.
72. Порівняльний аналіз традиційного та сучасного суспільств : аспекти, ознаки, індекси та рівні.
73. Порівняльний аналіз шляхів формування федерацій (на прикладі...).
74. Порівняльний аналіз інститутів представницької влади (на прикладі...).
75. Порівняльний аналіз інститутів виконавчої влади (на прикладі...).
76. Порівняльний аналіз інституту президента (на прикладі...).

ІНСТРУМЕНТИ, ОБЛАДНАННЯ ТА ПРОГРАМНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ, ВИКОРИСТАННЯ ЯКИХ ПЕРЕДБАЧАЄ НАВЧАЛЬНА ДИСЦИПЛІНА

В умовах використання формату онлайн-навчання із застосуванням мережі Google Meet та середовища E-learn названі засоби, методи та форми визначаються за домовленістю зі здобувачами і в залежності від зручного виду взаємодії, застосовуються з допомогою існуючих функцій групових чатів та відеоконференцій.

Для ефективного засвоєння тематики є можливість демонстрації необхідних матеріалів на робочому столі комп'ютерного технічного засобу під час занять і семінарів. Зокрема, у разі потреби, під час онлайн-заняття можна надати доступ до свого екрану, щоб показати презентації або іншу тематичну інформацію на робочому столі.

Планування лекційних і практичних (семінарських) занять, модульних контрольних робіт, звітування за індивідуальну та іншу передбачену програмою роботу зі студентами, а також підсумкова перевірка знань у формі іспиту здійснюється заздалегідь за допомогою прив'язки до Google-календаря. Синхронізація запланованих заходів виконується автоматично на всіх зручних для їх проведення пристроях.

ПЕРЕЛІК ЗАВДАНЬ ДЛЯ МОДУЛЬНИХ КОНТРОЛЬНИХ РОБІТ

Методика модульного контролю знань студентів з навчальної дисципліни «Порівняльна політологія» включає проведення двох контрольних робіт та підсумкового контролю у формі екзамену.

ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ ДЛЯ МОДУЛЬНОЇ КОНТРОЛЬНОЇ РОБОТИ № 1

1. Назвіть та стисло охарактеризуйте етапи становлення порівняльної політології.
2. Розкрийте специфіку «традиційної» порівняльної політології.
3. Розкрийте специфіку «нової» порівняльної політології.
4. Розкрийте роль Еванстонського семінару у становленні методологічних основ порівняльної політології.
5. Назвіть та стисло охарактеризуйте основні тенденції в розвитку сучасної порівняльної політології.
6. Розкрийте значення інституціоналізму та неоінституціоналізму у компаративному політичному аналізі.
7. Розкрийте значення структурного функціоналізму у компаративному аналізі.
8. Розкрийте значення системного підходу в порівняльній політології.
9. Яка роль змінних у порівняльному аналізі?
10. Дайте визначення порівнянню як методу аналізу.
11. Назвіть та стисло охарактеризуйте вимоги та основні поняття процесу порівняльного дослідження.
12. Назвіть та стисло охарактеризуйте основні етапи порівняльного дослідження.
13. Назвіть та стисло охарактеризуйте основні види та рівні порівняльного аналізу.
14. Поясніть зміст основних методичних проблем порівняльних досліджень.
15. Дайте визначення та наведіть класифікацію порівняльних міжкраїнних досліджень.
16. Назвіть та стисло охарактеризуйте методологічні особливості міжкраїнних порівняльних досліджень.
17. Проаналізуйте сучасні тенденції у розвитку порівняльних міжкраїнних емпіричних досліджень.
18. Яка роль теорії політичних систем в порівняльному аналізі?
19. Охарактеризуйте концептуальні підходи та проблеми типологізації політичних систем.
20. Назвіть та стисло охарактеризуйте основні види типологій політичних систем.
21. Які є критерії типологізації політичних систем?
22. Поясніть проблеми перехідних політичних систем та їх типологізації.

ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ ДЛЯ МОДУЛЬНОЇ КОНТРОЛЬНОЇ РОБОТИ № 2

1. Розкрийте суть порівняльного аналізу інститутів виконавчої влади.
2. Порівняйте процедуру вибору та утвердження прем'єр-міністра у парламентському та президентському режимі.
3. Здійсніть порівняльний аналіз служб голів виконавчої влади в США та країнах Західної Європи.
4. Розкрийте специфіку партії як об'єкту порівняльного вивчення.
5. Назвіть та стисло охарактеризуйте основні критерії порівняльного аналізу партій.
6. Розкрийте специфіку типологації партійних систем.
7. Розкрийте специфіку виборчих систем як об'єкту порівняльного вивчення.
8. Назвіть та стисло охарактеризуйте основні методологічні підходи до вивчення поведінки виборця в порівняльній політології.
9. Здійсніть порівняльний аналіз моделей електоральної поведінки.
10. Охарактеризуйте основні методологічні принципи порівняльного аналізу політичних культур.
11. Які є основні універсалії порівняння політичних культур?
12. Зорівняльний аналіз національних політичних культур сучасності.
13. Назвіть та стисло охарактеризуйте сучасні підходи до виміру та порівняльного аналізу політичної культури.
14. Розкрийте зміст порівняльного аналізу традиційного, перехідного та сучасного суспільств.
15. Розкрийте специфіку дослідження політичної модернізації в рамках порівняльної політології.
16. Наведіть приклади порівняльного аналізу окремих «взірців» модернізації.
17. Які є якісні та кількісні методи в порівняльному аналізі?
18. Назвіть та стисло охарактеризуйте методологічні проблеми типологізації в порівняльній політології.
19. Розкрийте суть та значення індексів та рейтингів як вимірювальних інструментів у порівняльній політології.
20. Наведіть приклади основних порівняльних рейтингів та індексів.
21. Проаналізуйте переваги та недоліки індексування та ранжування.

ВРАЗКИ МОДУЛЬНОГО КОНТРОЛЮ З ДИСЦИПЛІНИ

Модульна контрольна робота з навчальної дисципліни «Порівняльна політологія» *Варіант 1 / ПІБ студента* _____

Завдання першого рівня. Визначте одну правильну відповідь.

1. Метод систематичної порівняльної ілюстрації широко використовувався:
 - а) античними філософами;
 - б) європейськими просвітниками;
 - в) мислителями Нового Часу;
 - г) американськими антропологами 19-20 ст.

2. Комітет з порівняльної політології, очолюваний Г. Алмондом, був створений Радою із суспільнознавчих досліджень:
 - а) в березні 1944;
 - б) в березні 1954;
 - в) в березні 1964 р.
 - г) в березні 1974 р.

3. Центральну роль у розвитку порівняльної політології в Європі в другій половині 20 ст. відіграв визначний науковець:
 - а) К. Дойч;
 - б) Б. Мур;
 - в) С. Рокан;
 - г) П. Нетл.

4. Змінні, які розглядаються як такі, що змінюють своє значення у відповідь на зміну значення інших змінних, - називаються:
 - а) залежними змінними;
 - б) незалежними змінними;
 - в) оперативними змінними;
 - г) вторинними змінними.

5. Важливу роль у становленні нового етапу в розвитку порівняльної політології, а саме „нової порівняльної політології”, відіграв:
 - а) Бостонський семінар;
 - б) Чикагський семінар;
 - в) Еванстонський семінар;
 - г) Стенфордський семінар.

Завдання другого рівня.

1. Назвіть та стисло охарактеризуйте етапи становлення порівняльної політології.
2. Поясніть зміст основних методичних проблем порівняльних досліджень.

Завдання третього рівня. Що, на вашу думку, вплинуло на інституціоналізацію порівняльної політології як самостійної наукової галузі?

Модульна контрольна робота з навчальної дисципліни «Порівняльна політологія» *Варіант 2 / ПІБ студента* _____

Завдання першого рівня. Визначте одну правильну відповідь.

1. Дана проблема виникає тоді, коли, дослідник обмежений лише невеликою кількістю країн, які можна піддати вивченню, тоді як кількість змінних, якими характеризуються країни є більшою. Про яку проблему іде мова:

- а) проблема Гельтона;
- б) проблема «мало N, багато змінних»;
- в) проблема виміру;
- г) проблема порівняності.

3. Ж. Блондель вважав, що порівняльна політологія виокремилась в якості самостійної гілки дослідження політики:

- а) в другій половині 19 ст.;
- б) на початку 20 ст.;
- в) к початку I с.в.;
- г) у міжвоєнний період.

3. Можливість проводити даний вид порівнянь з'явився в 60-ті рр. 20 ст. у зв'язку із розвитком порівняльної статистики, появою даних з більшості країн та розвитком комп'ютерних програм. Про який вид порівнянь йде мова:

- а) регіональне;
- б) „case-study” порівняння;
- в) глобальне;
- г) крос-темпоральне.

4. Ці два критерії: (1) направленість політичного контролю та (2) внутрішньосистемна автономія, стали центральними у побудові відомої в 1960-х рр. типології політичних систем. Хто є авторами даної типології:

- а) Г. Алмонд та Б. Пауел;
- б) К. Фрідріх та З. Бзежинський;
- в) Г. О'Доннел та Ф. Шміттер;
- г) М. Доган та Д. Пеласі.

5. Ці два критерії: (1) рівень допустимої опозиції/політичної конкуренції та (2) пропорція населення, що має право участі у системі публічного суперництва, стали центральним у побудові типології політичних систем:

- а) Г. Алмонда;
- б) Р. Даля;
- в) Ж. Блонделя;
- г) А. Лейпхарта.

Завдання другого рівня.

1. Дайте визначення порівнянню як методу аналізу.
2. Назвіть та стисло охарактеризуйте основні види типологій політичних систем.

Завдання третього рівня. Яке визначення предмета порівняльної політології вам здається найактуальнішим? Які нові наукові парадигми впливають сьогодні на розвиток порівняльної політології?

Модульна контрольна робота з навчальної дисципліни «Порівняльна політологія» *Варіант 3 / ПІБ студента* _____

Завдання першого рівня. Визначте одну правильну відповідь.

1. Ці науковці дали найбільш переконливе порівняльно-політологічне обґрунтування ролі партій як політичних виразників соціальних розколів.

Про кого іде мова:

- а) К. Маркса та Ф. Енгельса;
- б) Д. Істона та Г. Алмонда;
- в) С.М. Ліпсета та С. Рокана;
- г) Г. О'Доннела та Ф. Шміттєра;

2. Явище, при якому події в якійсь одній країні (групі країн) впливають на життя в іншій країні (країнах), називається:

- а) дисперсією;
- б) кооптацією;
- в) кореляцією;
- г) дифузією.

3. Спосіб класифікації та систематизації складноорганізованих сфер дійсності, що мають зазвичай ієрархічну будову, називається:

- а) типологія;
- б) таксономія;
- в) квантифікація;
- г) вибірка.

4. Статистичний взаємозв'язок двох або декількох випадкових величин (або величин, які можна з деякою допустимою мірою точності вважати такими), за умови, що зміни значень однієї або декількох з цих величин приводять до систематичної зміни значень іншої або інших величин, - називають

- а) дисперсією;
- б) кооптацією;
- в) кореляцією;
- г) дифузією.

5. Класичним прикладом "поглибленого дослідження окремого випадку на порівняльному фоні (case-study порівняння)" є книга:

- а) Н. Макіавелі „Роздуми на першу декаду Тіта Лівія”;
- б) Ш.Л. Монтеस्क'є "Про велич і падіння Риму";
- в) А. де Токвіля „Демократія в Америці”;
- г) К. Маркса „Капітал”.

Завдання другого рівня.

- 1. Назвіть та стисло охарактеризуйте основні критерії порівняльного аналізу партій.
- 2. Розкрийте специфіку дослідження політичної модернізації в рамках порівняльної політології.

Завдання третього рівня. Що, на вашу думку, може бути дороговказом до порівняльного вивчення політичних культур?

ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ ДЛЯ ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ (іспит)

- 1. Порівняльні дослідження в історії політичної думки (загальна характеристика).
- 2. Класифікація етапів становлення порівняльної політології, їх коротка характеристика.
- 3. «Традиційна» порівняльна політологія.
- 4. «Нова» порівняльна політологія.
- 5. Роль Еванстонського семінару у становленні методологічних основ порівняльної політології.
- 6. Основні тенденції в розвитку сучасної порівняльної політології.
- 7. Інституціоналізм та неоінституціоналізм у компаративному політичному аналізі.
- 8. Структурно-функціональна методологія в компаративному аналізі.
- 9. Системний підхід в порівняльній політології.
- 10. Методологія теорії раціонального/суспільного вибору.
- 11. Синергетики та герменевтика як посткласичні методи дослідження в порівняльній політології
- 12. Роль змінних у порівняльному аналізі.
- 13. Значення баз даних для порівняльної політології.
- 14. Порівняння як метод аналізу.
- 15. Порівняльний метод та метод експерименту: спільне та відмінне.
- 16. Вимоги та основні поняття процесу порівняльного дослідження.
- 17. Принципи порівняльного аналізу М Догана та Д. Пелассі.
- 18. Основні етапи порівняльного дослідження.
- 19. Види та рівні порівняльного аналізу.

20. Методичні проблеми порівняльних досліджень.
21. Порівняльні міжкраїнні дослідження: основні етапи розвитку та сучасний стан.
22. Визначення та класифікація порівняльних міжкраїнних досліджень
23. Основна тематика порівняльних міжкраїнних досліджень.
24. Методологічні особливості міжкраїнних порівняльних досліджень.
25. Сучасні тенденції у розвитку порівняльних міжкраїнних емпіричних досліджень.
26. Роль теорії політичних систем в порівняльному аналізі.
27. Концептуальні підходи та проблеми типологізації політичних систем.
28. Види типологій політичних систем.
29. Критерії типологізації політичних систем.
30. Проблема перехідних політичних систем та їх типологізація
31. Порівняльний аналіз інститутів виконавчої влади.
32. Типологія президенціоналізму.
33. Процедура вибору та утвердження прем'єр-міністра у парламентському та президентському режимі : порівняльний аналіз.
34. Державні міністри та міністри без портфеля: особливості функціонування у європейських країнах.
35. Порівняльний аналіз служб голів виконавчої влади в США та країнах Західної Європи.
36. Партії як об'єкт порівняльного вивчення.
37. Ідеологія як важливий індикатор порівняння партій.
38. Соціологічні змінні та порівняльний аналіз партій.
39. Політичні змінні та порівняльний аналіз партій.
40. Типологізація партійних систем.
41. Виборчі системи як об'єкт порівняльного вивчення.
42. Основні змінні виборчих систем.
43. Основні методологічні підходи до вивчення поведінки виборця в порівняльній політології.
44. Порівняльний аналіз моделей електоральної поведінки.
45. Порівняльне вивчення виборчих систем та поведінки виборців.
46. Типологія політичної участі.
47. Особливості участі груп в політиці: порівняльний аналіз.
48. Основні методологічні принципи порівняльного аналізу політичних культур.
49. Цивілізаційний концепт як методологічний інструмент порівняння.
50. Основні універсалиї порівняння політичних культур.
51. Порівняльний аналіз національних політичних культур сучасності.
52. Сучасні підходи до виміру та порівняльного аналізу політичної культури.
53. Політичний розвиток та політична модернізація: особливості концептів.
54. Зміст та фактори політичного розвитку.
55. Порівняльний аналіз традиційного, перехідного та сучасного суспільств.
56. Дослідження політичної модернізації в рамках порівняльної політології.
57. Порівняльний аналіз окремих «взірців» модернізації.

58. Якісні та кількісні методи в порівняльному аналізі.
59. Методологічні проблеми типологізації.
60. Індeksi та рейтинги як вимірювальні інструменти у порівняльній політології.
61. Аналіз основних порівняльних рейтингів та індексів.
62. Переваги та недоліки індексування та ранжування.

РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ТА ЛІТЕРАТУРА

Основна література

1. Порівняльна політика. Основні політичні системи сучасного світу / За заг. ред. В.Бакірова, М.Сазонова. Х.: ХНУ імені В.Н.Каразіна, 2008. 576 с.
2. Рудич Ф. М. Порівняльна політологія : Навч. посіб. К. : МАУП, 2006. 148 с.
3. Романюк А., Литвин В. Порівняльний аналіз політичних інститутів і систем країн Західної Європи. Т. 1. Особливості міжінституційних відносин у трикутнику «глава держави–парламент–уряд» та їхні наслідки для політичного процесу: монографія. Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2020. 456 с.
4. Сарторі Дж. Порівняльна конституційна інженерія: Дослідження структур, мотивів і результатів. Пер. з 2-го англ. вид. К.: АртЕк, 2001. 224 с.
5. Almond G.A., Powell G.B. Comparative Politics Today. N.Y. 1996. 864 p.

Допоміжна література

1. Алексеєнко І.В. Національні держави в умовах глобалізації світу: (політичні і правові аспекти): Монографія. К.: Б.в.; Ніжин: Аспект – Поліграф, 2006. 360 с.
2. Балабаєва З. Діалог держави і груп інтересів: теорія і практика в умовах децентралізації. *Актуальні проблеми державного управління*. 2015. Вип. 2. С. 3–7.
3. Бучин М. Політологічний аналіз основних методик вимірювання рівня демократії у світі. *Humanitarian vision*. 2016. Vol. 2, Num. 1. С. 9–13.
4. Боднарів О.Г. Становлення порівняльної політології. *Наукові записки*. Вип. 10. Част. I. С. 70-72.
5. Гелей С. Політико-правові системи світу: Навч. посібник / Гелей С., Рутар С., Кендус О. Львів: Львів. Комерц. Академія, 2002. 224 с.
6. Зіллер Ж. Політико-адміністративні системи країн ЄС. К.: Основи, 1996. 420 с.
7. Інститут імпичменту: порівняльний політико-правовий аналіз / Кресіна І.О., Коваленко А.А., Балан С.В. К.: Юридична думка, 2004. 176 с.
8. Історія політичної думки : навч. енцикл. словник-довідник для студентів вищ. навч. закл. / за заг. ред. Н. М. Хоми. Львів : Новий Світ-2000, 2014. 766 с.

9. Кармазіна М. Політичні інститути: питання методології дослідження. *Історичний журнал*. 2004. № 12. С.3-8.
10. Кармазіна М., Могилевець О. Становлення і розвиток порівняльної методології в політичних дослідженнях. *Політичний менеджмент*. 2006. № 5. С.3-17.
11. Климкова І. І., Остапенко М. А. Вибори і виборчі системи : навч. посіб. Київ: Персонал, 2011. 160 с.
12. Комплексні вимірювальні інструменти в соціологічних дослідженнях: розроблення, адаптація, обґрунтування достовірності [Є. Головаха, С. Дембіцький, Н. Паніна та ін.]; за наук. ред. Є. Головахи та С. Дембіцького. Київ: Інститут соціології НАН України, 2022. 405 с.
13. Копинець Ю. Інституційна криза політичних партій на початку ХХ століття та характеристика сучасних тенденцій їх розвитку. *Вісник Львівського університету. Серія: філософсько-політологічні студії*. 2020. Вип. 30. С. 146-153.
14. Криворучко О. І. Індекси суспільно-політичних перетворень на пострадянському просторі: порівняльний аналіз. *Матістеріум. Політичні студії*. 2014. Випуск 58. С. 77-81
15. Лебедюк В. Типологія партійних систем: минуле та сьогодення. *Політичний менеджмент*. 2013. № 59. С. 60–69.
16. Литвин В. Атрибути та різновиди напівпрезидентської системи правління в Європі: інституційно-процесуальний і політично-поведінковий аспекти: монографія. Львів: Львівський національний університет імені Івана Франка. 2018. 636
17. Новак А. О. Порівняльно-правовий аналіз делегування повноважень органів виконавчої влади органам місцевого самоврядування в Україні та країнах-членах ЄС. *Теорія і практика правознавства*. 2014. Вип. 2. URL : http://nbuv.gov.ua/UJRN/tipp_2014_2_6
18. Павленко І. Правовий статус опозиції. Досвід розвинутих демократій і українські перспективи. *Політ.менеджмент*. 2005. № 5. С.16-30.
19. Палас Н. Індекси демократизації Т. Ванханена та організації "Freedom House" як одні з пріоритетних методів визначення рівня демократизації у кінці ХІХ – початку ХХІ ст. Українська національна ідея: реалії та перспективи розвитку. 2010. № 22. С. 117–123.
20. Панчак-Бялоблоцка Н. Уряди та урядові кабінети в парламентських демократіях: місце в системі агентських відносин делегування повноважень та відповідальності. Гілея: науковий вісник. Київ, 2017. Вип. 122 (7). С. 356– 361.
21. Патнам, Роберт Д. та ін. Творення демократії: традиції громадської активності в сучасній Італії / Р.Д.Патнам разом з Р.Леонарді та Р.Й.Нанетті; Пер. з англ. В.Ющенко. К.: Видавництво Соломії Павличко “Основи”, 2001. 302 с.
22. Пауел Дж.-Б. Сучасні демократичні країни. Участь у політичному житті, стабільність і насильство / Пер. з англ.: Христенко О.В., Горбатько В.К. Харьков: Каравела, 2004. 288 с.

23. Політична аналітика в державному управлінні : навч. посіб. / С. О. Телешун, Ю. Г. Кальниш, І. В. Рейтерович, О. Р. Титаренко. К. : НАДУ, 2012. 228 с.
24. Політичні інститути та процеси у країнах Центральної і Східної Європи наприкінці ХХ – на початку ХХІ століть: колективна монографія / за заг. ред.: Юрія Остапця і Маріана Токаря; [авт. колект.: В. Бурдяк, В. Бусленко, Є. Гайданка, І. Дудінська, В. Дудінський, М. Зан, Г. Зеленько, Н. Кічера, А. Ключкович, Н. Кононенко, Ю. Копинець, М. Лендшел, В. Литвин, Н. Марадик, Н. Нечаєва-Юрійчук, Ю. Остапець, М. Палінчак, В. Петрінко, А. Романюк, Н. Ротар, Д. Стеблак, М. Токар, М. Цірнер, Г. Шипунов]; Каф. політ. і держупр.; Ужгород. нац. ун-тет. Ужгород: Поліграфцентр «Ліра», 2023. 680 с.
25. Політичні трансформації у країнах Центральної Європи наприкінці 20 – на початку 21 століть : Навчальний посібник / Упоряд. М. Лендшел. Ужгород : Поліграфцентр «Ліра», 2016.
26. Романюк А. Становлення порівняльної політології та головні особливості методу порівняльних досліджень. *Збірник наукових праць «Українська національна ідея: реалії та перспективи розвитку»*. Львів: Вид-во НУ «Львівська політехніка». Вип.16. 2005. С.15- 21.
27. Романюк А. Сутність та основні підходи щодо визначення соціально-політичних поділів. *Вісник. Соціогуманітарні проблеми людини*. 2005. № 1. С.41-47.
28. Романюк А. Порівняльний аналіз політичних інститутів країн Західної Європи. Львів: Вид.центр ЛНУ імені Івана Франка, 2007. 393 с.
29. Романюк А. Типологія урядових кабінетів в країнах Західної Європи: порівняльний аналіз. *Вісник Львівського університету. Серія : Філософські науки*. 2007. Вип. 10. С.235 – 244.
30. Стойко О. М. Трансформація політичних інститутів у сучасних перехідних суспільствах : монографія. Київ : Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького НАН України; «Логос», 2016. 416 с.
31. Сурніна-Далекорей О.А. Вплив глобалізації на розвиток сучасних порівняльних досліджень. *Вісник Маріупольського державного університету. Серія : Історія. Політологія*. 2017. Вип. 19. С.242 – 248.
32. Сурніна-Далекорей О.А. Квантифікація і кількісні методи у порівняльній політології. *Актуальні проблеми політичної науки*. Вип.1. 2017. С. 37 – 40.
33. Сурніна-Далекорей О.А. Політична культура суспільства крізь призму кроснаціональних досліджень : сучасні підходи до виміру. *Актуальні проблеми політичної науки*. Вип. №2. 2018. С. 75-80.
34. Фісун О. Типології політичних систем: основні підходи. *Політ. менеджмент*. – 2005. № 5. С. 39-50.
35. Харута В.Ф., Белов Д.М., Палінчак М.М., Дір І.Ю. Народне вето як інститут безпосередньої демократії: монографія. Ужгород: Поліграфцентр «Ліра», 2021. 256 с.
36. Хорішко Л. С. Перспективні моделі дослідження процесів політичної модернізації. *Грані*. 2016. № 2. С. 11–14.

37. Шаповал В. М. Виконавча влада (теоретичний і конституційний аспекти). Київ : Москаленко О. М., 2016. 82 с.
38. Шипунов Г., Швець В. «Нова політика» як наслідок ціннісної трансформації сучасних суспільств: особливості виникнення та тенденції інституційного розвитку в Західній Європі. *Вісник Львівського університету. Серія: філософсько-політологічні студії*. 2022. Вип. 40. С. 215-223.
39. Shubitidze, K., & Tevdoradze, T. Порівняльний аналіз політичних систем країн Південного Кавказу. *Історико-політичні проблеми сучасного світу*. 2018. № (37-38). С. 88–101.
40. Comparative Politics Notes and Readings. Ed by R. Macridis & V. Brown. Pacific Grove: Brooks/Cole, 1990.
41. Lewis P. The “Third Wave” of Democracy in Eastern Europe: Comparative Perspectives on Party Roles and Political Development. *Party Politics*. Vol. 7. 2002. № 5. P. 543-565
42. Lijphart A. Comparative Politics and Comparative Method. *American Political Science Review*. 1971. Vol. 65. № 3. P. 682-693.
43. Linz, J., Stepan P. Problems of Democratic Transition and Consolidation. South America, Southern Europe, and Post-Communist Europe. Baltimore and London, 1996
44. Macridis R. & Burg S., Introduction to Comparative Politics. Regimes and Change. N.Y.: Harper Collins, 1991.
45. Nagle J., Introduction to Comparative Politics. 4-th ed. Chicago: NelsonHall Publishers, 1995.
46. Sartory G. Comparing and Miscomparing. *Journal of theoretical politics*. 1991. 3(3).P. 243-257. URL: https://is.muni.cz/el/fss/podzim2016/POL401/um/Sartori_Comparing_and_Miscomparing.pdf
47. Sattori G. Concept Misformation in Comparative Politics // *The American Political Science Review*. 1970. Vol. 64. N 4. P. 1033-1035. URL: <https://www.la.utexas.edu/users/chenry/core/Course%20Materials/Sartori/0.pdf>
48. Surnina-Dalekorey Olga. Political Participation of Women in Central and Eastern Europe: Comparative Analysis // *Politicus*. 2019. №4. С. 62-69.
49. Vanhanen, T. The process of democratization: A comparative study of 147 states, 1980-88. N.Y.: Crane Russak, 1990. 327 p.

Інформаційні ресурси в мережі Інтернет

1. Дослідження стану свободи в світі («Дім свободи»). URL: <http://www.freedomhouse.org>
2. Дослідження громадської думки «Євробарометр» – <http://europa.eu.int/comm/dg10/euro/polls.html>
3. Проект Інституту Катона «Економічна свобода в світі». URL: <https://www.cato.org/Comparative Politics>. URL: <https://jcp.gc.cuny.edu/>

4. European Journal of Political Research. URL: https://www.scirp.org/journal/ojps/?utm_campaign=826331897_137978073079&utm_source=lixiaofang&utm_medium=adwords&utm_term=political%20science%20journal&utm_content=kwd-298789112783_c_____1012847_b&gad=1&gclid=Cj0KCQjw3JanBhCPARIsAJpXTx64K92zU3p1KEXVNGYfTF7SRA1s7nldjA3njKZXeYQcXUg3Jp7ZnMwaAnA1EALw_wcB
5. Journal of Democracy. URL: <https://www.journalofdemocracy.org/>
6. World Politics, Princeton University. URL: http://muse.jhu.edu/journals/world_politics/ 10
7. Political Science, Stanford University. URL: <http://polisci.annualreviews.org/>
8. American Political Science Review, Michigan University. URL: <http://www.ssc.msu.edu/~apsr/>

Навчально-методичне видання

Сурніна-Далекорей Ольга Анатоліївна

ПОРІВНЯЛЬНА ПОЛІТОЛОГІЯ

НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ
для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
спеціальності 052 – Політологія

Навчально-методична серія «КАФЕДРА»
№ 92

С 90

Сурніна-Далекорей О. Порівняльна політологія: навчально-методичні рекомендації (для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти спеціальності 052 – Політологія) / Навчально-методична серія «КАФЕДРА» / № 92; [Ужгород. нац. ун-т; Ф-т сусп. наук; Каф. політології і держ. управління]. Ужгород, УжНУ. 2022. 52 с.

УДК 32-042.2(076)

Підписано до друку 18.12.2024 р. Формат 60x90/16.
Папір офсет. Друк цифр. Ум. друк. арк. 3. Наклад 50 прим.
Видавництво УжНУ «Говерла».
88000, м. Ужгород, вул. Капітульна, 18. E-mail: hoverla@i.ua
Свідоцтво про внесення до державного реєстру
видавців, виготівників і розповсюджувачів видавничої продукції
Серія 3т № 32 від 31 травня 2006 року